

Auhinnatöö

370374

Hansa Liidu
poliitiline tähtsus
Põhjamaades kuni
15. a. s. alguseni

Auhinnatöö (3 aehind.)

Niiländer - Keskküla, õlly.

d. deto. 1925. d. kolmanda
aastakuu väärtisaks tunnista-
lud.

Antu: stud. Elly Viikander-Kesk-
kõla.
Aip - Jämsperdy
Tartu ülikooli Sekretär

Käsi juure kumulek
pealviijaga: Naurare necesse
est ja.
Becher P. P. V.

Pisest.
B. 17. 21.
456

Kausa loidu poliitiline laetus
Põhja-aasta kuni 15. 1. alguni.

Die Geschichte ist eine
Wahrscheinlichkeitsdar-
stellung, auf deren Grund-
lagen man alle Sorgfalt
benutzt hat!

A. A.
M 530.

D/371321

Ha
hō
re
ia
Du
are
un
tōv
lōh
eid
uis
ess
lem
reit
kōl
elles
Lau
raja
D ne
cha
laid
Larv
poli
ega
H) A
alwa
ia
exp

Sissejuhatus.

Kaasa oli ainult üks osa Kesk-Euroopa tõusu ja ekspansiooni, hõlmates Põljas, s.p. teda raske laetata üldisest režiimist, mis Karl Suure ajajärgus põlvustas ja Ordu ja Kaasa kaudu ajaloolised võruid omandas. On võimata erast kindlaks teha, mis Põhjamaade areeniskõrge Kaasa arveld, mis K. E. faktoriite kaasa Kaasa tekkimist, mis mõjude kontole, mis Kaasa võimale tegutsesid, (Ordu) panna. Et Kaasa lüüdi poliitiliselt lõpetust Põhjamaades kirjeldate, on tarvis selgitata neid majandus- poliitilisi ja kulturell- rahvuslisi mõjusid, mis Kaasa kaudu teema olemasolu ajajärgul (1241- kuue sajaja lõpuni) ja sellest ajast üle, K. E. faktoriite ja elementide areenimise sünteesist - Põhjamaade eneses tekkivate ja olemasolevatega, - välja võruidid Alue Oja Põhjamaad (Gustav Adolphi) ja Kaasa lüüdi erilise osa selle desilberimise töös (period 1241-1648).

Kaasa probleemi selgitamiseks on tarvis 1) wundament- majandusline areenimise sihid ja alused arimõrside; 2) nendest järgnen Kaasa ajalooline võsanne kindlaks teha ja linnakulturi ja rahamajanduse tsivilisatsiooni tsiaalilastus Põlja ja Lääne mereuudate - kõrsitor, mis korridused, etc. - positsionne osa; 3) selgitata koonerksill- poliitilist imperialismust, majandusliast eksploataatõni- tegadrõrseid, kuid saatusliiselt kirjeldusid wõrjukõlji; 4) selle kulturi kirjeldus K. E. domineeriva rahvus- linnakultuuri võrui sees, sassa antropoloogiliste, linguistiliste ja religioon- kultuuriliste, kui ka barbariliste elementide ekspansion Põlja- Europe germaani, turani, kaarsi seegust

arvaste keskel.

Ala- ja keskmajandus. K. A. sünnit antike põues, ajal, kui antike rahvamajandus naturaalselt pinnu peale allakäib - empyonalne keskaeg.

Keskaja I jäär - kunnidest ungarlasteni. Natural-majandus. Barbarie. Ajajärk olma linnadeta (de facto - looma linnade rüüd, mis suuremad osa ei näangi). Keskaja II jäär - mauride ja ungarlaste lüüasaamisest saadik.

Kõrgema keskaja (12-1500) - kuni Vasco de Gama ja Kolumbuseni; naturalmajandus, - maa- kaubandusfaktor, rahvamajandus, linnad - töusefaktor.

Ajaloolise arenemise folm: linnad, töused ja domineeriv ajaloolise situadioni, kulturi, seltseendlose strukturi, majanduse üle.

Punase joonega aga läbi K. A. liigleb suur kaubateekristast - Rheimi, India okeanist - Lääne mereeni.

Alguses selge ja lai, alanub ta vahete vahel mikroskoopiliseks, näib ärakuivama, kui jõgi kõrbes; muudat oma niivõnd, joosmu ja arit, et koljem suurelt, laialt, majestueetselt edasi joosita - Orienti, Occidendi viivastates.

Ta ooda seisis, kuni Vasco de Gama kaubateek joosmu nimbrasetab, mille tõttu Orient, Itaalia, Kesk-Euroopa kultuurilisteks kõrbeteks kuivavad. Ajaloo folm lasub Itaalia palarrõõk, K. A. oassa doovide peale, - kõrbeteks katted karavani teid, Syria, Mesopotamiani linnadid...

I. Suur maailma kaubatee ja Kausa liidu kujunevate alusjooned.

"Unio hansatica" oli K.A. (13. s. alates) sessa kaubalinnade liit, mille organisatsioon kahest osast koosnes: sassa kaupmeeste kogu (lingvist rahismar / Kausa välismaase organisatsioon) ja sassa linnade unioonist sassa ja loovimaa. Uniooni majandusline aluspõhi olens suurest maailma kaubateest, ja poliitiline tähtsus - Balti mere valitsemisest ära (doublinium maris Baltici) K.A. kaubate suurejoonelne organisatsioon oli ehaliif Harun-al-Raschid..

... 7. s. p. kr. lähet mereskauplus, mis ennem hõrklaste käes, enam ja enam arablaste kätte üle. T'kongi ajal (dünaastia T'ang - 618 - 907) olid arablaste ühe juuridega, kes juba Hani ajal (202 e. kr. - 220 p. kr) Hiina valgunud olid, kauplemise alal mõelduandev element.

Arablaste ehaliif Harun-al-Raschid (786 - 809) saadab 798. aastkonda Hiinasse, T'ang-T'ok-Ssungi juurde kaubasiidemeti loomiseks, mille järeldeus, oli, et Hiina voljamaa kaupmeestest ühejuudast sai; 9. s. oli ainsüsi Hang-Tschou 120.000 voljamaalast.

Ka Karl Suur (768 - 814) saadab 797. aastkonda Harun-al-Raschidi juurde, millele vastuvõet jürgnes, - samuti kaubasiidemeti loomiseks. Nõi seisame siin kaks kombinandi: kaubasiidemeti sõlmimise pealtvaatamatena - Bagdadist, Balyoni naaburist lähet välja kaubate organisatsioonid, Hiinasse, Väisse okeani; teiselt poolt - Gallia, Atlandi mere ääres..

Poliitilised võitlused, mille all Hiina ja Sinesia 10-13. s.

44
Ajas, ei suutnud kaubateid halvata ja sulgus: kiii
korralagedas maastelidel kardetavars sai, pääsis see
enam vitssele merukauplus. — 13o. s. sul: raku Asia
olmale Mongolia vrtgi asutamine näol, ja nüüd täht
clavars ka sisemaa kauplus. Europa raltvad saastavad
missionäre, kaupmehi hulhadeks koinesse, itallased
on domineerin element — Venie firmatel on Kang-Ischoos,
Gemal-Isch-van-Ischoos oma rontloid.

See suur kaubatee, see ahis, mille peal kausa üles-
ehitatus - lärs Italiast Rheini vrtgi uõõda Põlja-Ischoos
merede pool, mis Inglismaad, Flaadiad, Brabant-
Skandinavia ja Venemaa ühendus, kuni Urali ja Jäämere
võhelt poolt, teiselt poolt - Mustamereni ("nyus usz Bapiror-
br Upiu" via Novgorod). Konstantinopolis oli internationalne
kaubanduse keskselt, kust tee Bagdadi, (sine tsentralpunkt)
ja Basrassa, karavanid tee Syriasse, Egipti, Põlja Aprikkasse
vrtgi, kust siis Väikemere vrtgi, romaani raltvate, peasis-
vrtgi itallaste läbi kaubad Euroopasse valguisid. Siseseisest
vrtgi kuulus "sidi tee" läbi tsentral raltvate värsse
Amurkantiini ja Mustamereni. Indiast, Java, Malassa,
Sumatra, Ceyloni saartelt jõrsivad ka teed Mustameri
saunale koku. Värskauplijas raltvad olid kolm, oma
kesraja tsivilisatsiooniga kuulsad: arablased, (Bagdad)
Itallased, (Venie, Genes) sakslased (alguses tõuna sarisa liinast
pärast Hanse) spetsiell Lääne-Euroopa vahelõõrs oli Sassa-
Italia.

K: A. algul seisis Põlja Sassaamaa suurust kaubateest
kõõval; ürs am sellest teest vrtgi Konstantinopolist vrtgi
Novgorodi - Skandinaviasse, teine am - Kölnist - Inglis-
maale ja Rhona jõrsuust - Champagni.
See kaubatee Rheini vrtgi sihtavuse / mis 10-11o. s. läbi

6.
Et maarlus kaubate L-P suunas läheb ja mitte üle
Champagne'i tõendab ka asjolu, et Champagne viie lausa
arvutatult 12960. - 8380 ltr'i, a.a. 1340/41 - 1152 ltr'i peale
langeb. Peale selle saatis Champagne oma lottuuse,
sui neutralne pind, ta saab prantsuse viigi osas; mäja-
vad ka 100% ne sõda Inglismaaga, sõjad Flemingi hertsogi-
tega.

Itaalia, Lassa kaupmehed, kannatatis selle all, kassa-
vad Rheini basseini kaubatees territooriuma (Rhein, Alpid,
Veneetsia, Adria, Orient) üle Alpid läheb te Basel,
Strassburgi, Wormsi, Mainzi, Kölni peale; Kölnist - Acheni,
Brüsseli, Brügge; kine te - Kölnist läbi Westfaleni -
Hamburgi ja Lübecki peale. Uue kaubate territo-
oriumis L-P rühis läbi Rheini om - peetakse esimene majas-
dusline aluspõhi Hansa liidu teinimisega.

Rheini oos olid veel vana Rooma linnad rudimentaar-
olekus edasi kestnud; kuid käsitöö oma telatage
oli niisuguseks saanud ja juba K.A. esimeses järges
oli dar kaubitsemone teinunud (olgu; et and'kega
võrreldes kaubandus väga tagurpidi liikunud oli). Selles
ajajärges oli kaugekaubandus luurakaubandus, maha-
volumeni ja kaaluja, kuid kõrge väärtusega; põljes-
sallis transport (üle mägede, läbi korbite - kaamelite ja
eeslite seljas). Voljaratsutat oli see kaubandus elavast
rõõduisest poollite, elevandi luu, (kained, värstirõõnid)
virrasi ja rabe (siree) ja värstide (~~hussamiineras~~
~~natuuraalvõrk~~ lühitagavaras) järele, mis Oriendist läbi.
Kuid kaugekaubandus oli peaaegu alikult vahetus-
kaubandus.

K.A. algul ei olnud rabe liivimas, olnud
olev rabe oli vahetusabinõu, mitte aga
kapital. Kaubandus arenevise, iseloomi

8.

Kolmas alus, mille peal Hansa vabariikideks sai, olid
ajalooline mitme ajalised ja kohalised ronnud
rahtused. Areneva suure kaubate alusel olis
võrdne ronnust, - see mis loovitas kodanliku
majanduse? Kõiklikult keskoondist, rōvat kesvalitust
kes ronnatuseid raitate vōit, lōda, "politseid". Nōig
missugune oli mitme? Feodalvõne deentraliseerimise,
anarkia kaubateedel, kōva ja kindla kesvalituse
puudusel, - võne ja kindlustusel puudusel kodanliku kauba-
võtetuse majandusliku võne raites.

Nii on siis Hansa omaabi, raitseid, mitmel
tasemel Hansa ekspansivne, mercantilne imperialismus
arenes, sest kaubarepoliti ja k.a. sarnas linnade kodanliku
ekspansiooni oli alguses olne kindla vōeldise poliitilise
rõnnatusega, kuid areneva suure kaubate alusel olis
seda vōeldist ronnust, mis Hansa kujul tuli.

II. Hansa vōlismaade organisatsioon.

k.a. I jōngu lõpu poole arenes linnade rōnne
kaubandus rōngerõnnatuse kōvel; see elavus niis
rōnne kaubandus raites esle kaubaseidid, mis
vōlismaale rōnides asutatuse. Esiters julkurõnnat-
jõltu niisuni, pärast jōnne aja peal asutatud. Esiters
perõnnatuseid, (firmas) pärast poole niisuni perõnnatuse
assotsiatsioonid; esiters kindla aja peal asutatud /3,5,6 a. peale/
pärast poole - kindlarõnnatuse ajani.

Nii linnad vōlismaade organisatsioonid, kaubaseidid.

9.
Mõnede, organiseeritud, saasutavad Loone - linn 9.
kaupmehe klallate üle suure võrka. Alguks oli ka
Klausa valitsusele võitvate kaupmeeste ühingu, (pärast-
poolt poliitilises loidurs väljastajineeris) mis lohiate huuvil
ja julgeoleu saatsers arenevus. Sest k.a. oli hädaoh-
liis tee- ja mereröövlaste aeg, s.p. leerus võrka maal
võituisers suure viisnuga seotus. Tiimlikult arusaasav,
et perid suule võtel ja ühise hädaolu võiduisers kaup-
mehed hulgaarisi jüri leerusi ette võtta julgevat, sest
hädaohlt Tormisel Haldi, Põlja merudel stua roupanita,
mis 140.1. larritule luli ja lulleornideta, mis Falsterbo
ja Travemunde juures alles 13 a. s. Tervis, - oli suur! Kui
sord juba võral pinnal maandatus ja jüri torman
sugis rätte jõudnud ja kaubaoperatsioonid lõpuleviimata
iäänud, olid kaupmehed sunnitud võral maal piremud
aega peatuma ja võis oma kavalust ja saasut koku-
stama, et pikka talve rahulikult üle elada. Sarnasest
migradioni organisatsioonist, kus ristue linna kodanikud
cars, lerriski Hansa, tähensab, linnase eneste orga-
isadroni idee. Tumedars jäävad aya need põljused,
mis valitsusele valitsuste peale mõjusid, et sarsa kaup-
mehed esimesed tohtsad esõrgused saasav, - oli see
sarsa kavalus ja valitsuse rumalus ja vaesus, (Inglismaa)
si omal maal puuduvate produktide järele nõudmine
(Norjorol, Soome, Rootsi) või lihtsalt ka valitsuse saamatus
(Bergen), et oli see sarsgi võimeta reiseri nimi, mis lerra
kaupmehe esimesi saame valitsumail tasasus?

"Keiseri mehed alluvad reudesamale
sõadustile, kui meie ise", kõnet Inglismaa
kuningas - Aethelred (978-1016).

a) Gotland.

Kaasa kolismaade kristalliseerumise aluses olid
 osalt Põlja ja peaaegalt Balti meri. Gotlandi saar
 seisid Trave ja Rona, Weideli ja Mälari, Suudi ja Rira
 merelake kokkolees; siin said kaubad umbervahetatus ja
 ümberlaaditud. Kaubandusline läbirõimne omab kindla
 silme, kui Gotlandol iseseisv kaupmeeste seisus soeneb;
 peale võitlust kuudide ja sassa kaupmeeste - emigrandide
 vahel, organiseeritakse 1163a. Gotlandil sassa kaupmeeste
 ühing.

1163a. on eestlastele seega saatuslikum,
 kui see kuulus "Paale lalrag", sest võige
 nende kauglaste demübitute saatus oli
 sassa kaupmeeste organisatsiooni loomisega
 Gotlandil lmapoliitiliselt juba enne nende
 esiasest sündimist otsustatud.

L.-P. s. his lulewad kaupmehed pubesid Gotlandil
 ja purjetasid edasi - Venemaa ja Byzantsi poole. Kaubeldam
 peaaegalt karusnahkade ja vahaga, (Venemaa) viltide ja
 metallasjadega (Itaalia - Euroopa) Suures nõudmises olid
 Byzantsi ehtasjad, Persia ja Brassa vaipad, Asia siid ja
 kalliskivid - vastuvahetatud said lerb, puumateriaal, velli, kott
 lona, sool, Augsburgi kuniidid, Nürnbergi fabrikaadid, Ita
 lantsi vase. 1165a. vana kroonuse jutustab, et ites väike
 linn Westfalenis - Medebach - kaubitses "Daani või Ven-
 maaga". Gotlandi saarelt sõisid ka sassa kaupmehed
 Britania saha ja alustasid esimest läbirõimist
 Lõunimaaga (peale selle, kui Lõunel asutatud ja sassa
 kaupmeeste ühing võidyl kujunenud)

Legend, et looni läbi aetud Sassa laer
 Višyelt tüüna sulu sattu, närb sedastõrd
 õige oleant, et sarslased Višy järest
 sinna seita ei taltinud (bajrott!) kuid
 selle lüba murumise ajal sõidis üles siigi;
 nõrgelt Sassa loialusega seletedi Višy,
 et näi, olimegi seal, sõsad koos, - kuid
 Sassa truudus on come. ol faut: toru
 ajas merid waste taltinust justament
 Väina sulu, ja et kord seal olime,
 hakkasime loivlestega kauplenu. Is vor
 Gottes Wille!

Primered esõrgused saavad luudid saatsi keiseri
 Lotari poolt, (1125-1137) kui nad raubaadusliit läbi-
 näimist küheliga algavad. Kui Sassa kolonisatsioon
 slaavi maalades ednes, kui Lubeck, Rostock, Wismar,
 Schalsund kasvasid, - saab Gotland selle kaupluse
 tsentrumiks, mis nüüd Noogoroti ja Polotskiga tõule
 läbi.

x^o.i. terust saarel rindel valitsus - 36. loimeleone-
 nõukogu luudidest ja sarslastest ja sars fogli, - üs
 luudidest, kene saiflastest. 1163o. määrat keiser
 Löwe selle Sassa fogli Sassa kaupmeeste luuvide kaitses,
 kes Sassa kaupmeeste luruõigust ja raku kaitsma
 peab.

Kui Sassa võidurikkale kolonisatsioonile visdisõjad
 järgnesid, kui 1206. Riig asutatud ja 1206 loovlased
 allakõidid, on sarslased ja Gotlandil akklimeadusi
 nud: Višy loon on terve suure kaupluse etteotsa
 tõusnud, ta linnavalitsus ja nõukogu koosneb

meestest, kes "sätte keelt räägivad" - sarslastest¹²
ja hündidest; linna sodanikudena on hündidel
ja sarslastel ühesugused õigused, linna pitsat
on valtsi sassa kaupmeeste valge lüüa ja hündide
tall lipuga.

Visby riiklus oleks kauplemisest Noorootiga, te
sõltus Wene ja "õllestatud" Paldimaadega lotikami-
sust, sest Noia, "Roosi, Soomega ei talnud kauple-
mine erialga kuigi elav. Et igal pool Gotlandi saarel
hulgasid: XI - XIV a. s. rahastd leitasse, lätudat, et
riiklus saarel suur pidi olema (iga⁶⁰⁰ plausu peale
üks viis)

Linna riiklust räägit legend, et majake
urused wassist, arnad kullast ja õigast
mollid kõbedast olid.

Tuba 1128 a., suurel näpnaastal, olid nähtawasti
Gotlandi kaupmehed Noorootis, sest wene kroonra-
jutanud, et noorootlased omi lapsi "wõrastelli", "kol-
listelli andriwat, kes neid üle mere witiwad:

Omest n namu rado ebae brea¹¹²⁸
to sagro gapowu rojbuur.

Talates Riia linna peale, sõlmud Gotlandi saarel
legatses sassa kaupmeeste lät 1229 a. Smolenski wõrdsiga
kaubawahetuse lepingu.

Seele lepingut sõlmivad: 3 Visby
linnasalitsuse liiget, 2 - Lübecki linna
kaupmest, 1 - Slesdi, 1 - Münsteri, 2 -
Droniženi, 2 - Dortmunti, 1 - Bremeni, 3 -
Riia linna kaupmest.

See wõrdsis näidab, et mitte Visby linna
waid kaupmest - emigrantidele ilon
lepinguid sõlmud, et lätteid ajat.

b.) Noororod

Ka Noororodis rällarad sassa kaupmehed pinda.
 Noororod seisio ruulsa raudale „nyus usz Wajrow
 bi Ypera' jolja osas, Volhovi^{it} ja Ilmeni järwe mäes.
 Maan oli rivas metsadest ja jõgedest; legeriti järwe
 laugesid loomad polost ja kala püüdi. Paaji rääge
 jõgedest. Noororodis oli sars voljamaalaste- kaupmeste
 koozi, endide huudide ja kolisem sarslaste oma, möle-
 mad röge aiaga umbitsidud; (planxen, luen,) neuts
 koozides olid kaupmeste majad - dorissid, kaubalades,
 kirikud. Kirikuto, isearanis juhe Petuse kirikus, seisivad
 raudad, mee ja viina vaadid.

Voljamaalaste - kaupmehed jagunesivad meishiters ja
 selliders; meishid ja sellid whinesivad korporatsioonidesse,
 igal korporatsioonil oli oma maja ja oma valitus,
 juhataja - fost. Fost valis ensale nõuandja - ratmani ühe
 meishite, liise sellide seast ja määrdis rahut liitsamete
 asjade äll. Tapelusi, kapnusi arutas juhe kaubakoozi alterman.
 "Stadusi autis kaupmeste steolen", sest Noororodis raudorod,
 lorge klava liikumise "sotte", ei oleud kindlad juhatast,
 mis igal reuadel uutist liikumist moodustatud sai. Steolen
 võttas rotusora, staadused väge, mis Gotlandret (jõu
 liunade magistratoori läti) kinnitatus said. Koozi alter-
 manud oli vigus rahut mõista, sa surmus, uida ainuld
 Noorby kühistata sai.

1200. Dese olderman des koozi, de heret
 vort vien volrore, to resende ver man
 eme to helpe de eme veltist sin.

Kunge, N.N. 17/5.

Altemaan pidi sa koovi julgeolem ja raku eest
muretsema: aimult teema nõusolekul lakkis väeras
kaubaloovi astata

1250. Wert siegen man so demrony
de bi sines seloes rade siegenen
lantvare ut deme lande in den
norf late, sunder vloed des oldermanes
n. siner ratgeven, de hievet voboren
i mare silleres.

Hunge, Uff. II, 17.

Altemaan pidi sissetulnud kaupade kaaduse eest vastu-
tama; ta pidas läbirääkimisi venelastega ja sõlmis kaub-
lepinguid. Abros ja noorandjaks olid pehtristangutel
altemaanole neli ratmani. Nõis otsused, need täidesa-
lepingud loes: stevenis kass lorde aastas ette (sire).
Kontori sissetulnud olenesid raudsetest ja rõserekestest
maradest, kui sissetulekutest vlijatär kujunes, saadid
see vlijatär Viskysse, mis seal püha Maria Virikuo
laeras alal loeti; uus laera vdi. oli Visky, kome-Lubees,
kolmas - Soesli, 4 - Dortmundi altemaanide kato.

1250. Na deme vlden sede his dat vlcroet van
gemenen Dutschen van allen steden dat men
sante Petrus gut, svot eme over blivet aller
carlia, it si van vintervart of van soumer-
vart, anderen neryen voren sal, dan to Gotlense,
und leggen dat in Sante Marien kerken in
sante Petrus risten, dar to loet II slotel, de
sal man bevaren van ver steden, den enen
sal achtervaren de olderman van Gotlense,
den anderen dere van Dubise, den derden -
dere van Sasat, den verden - dere van Dort-
munde.

Hunge, Uff. VI.

Sarnase osava kaupapoliitika tõlku oli sassa kaupmeeste
 ehingul Noorootis kauba monopol, seator oli autonoomne
 autus - riik viigis- ja loovimaa linnade arenevisege
 lid Noorootisse viivad mere ja maamermaa kaubatees
 arsa kaupmeeste ehingule kindlustatud. Rootsi
 dingsorganisatsioon oma mananenud laevastipidiga oli
 ganenud, kuna kausa laevad paremad ja suuremas
 lid. Nii lähet aktsiivne kauplemine juba 1800a.
 meenen kopmani" ehingule kätte - kausa kaupmese vahetuse
 Flandriast Noorootisse ja Läänemeri saab tema
 tegevuse põlevars keskkohas.

c) Stalhof.

Stalhof teisis ka umbes 1300. a. algul, asutatud Kölni
 kaupmeeste poolt, Rheini kaldal. Kagu Gotland tootel-
 kinnadisse sassa idakaubandusele oli, - Rootsi, Soome,
 Lõvi, Nooroot - nii oli Stalhof tootralpunktis sassa
 väne kaubandusele, millele kaubandusliikumise rajandus-
 lassein kolmnurga kujutas - Flandria, Rheimimaa, West-
 alen ja pärast Lübeck - Läänemeri.

Õhje meres algas juba tulevase vägewa kausa mõju
 peripheri, mille keskpõlt Läänemeri oli, - mida kaugemale
 aga Läänemerest, seda nõrgem oli see mõju, - nii, näst.
 Prantsusmaal, kus Konfleuris, Karfleuris, La Rochellis, Rode-
 lordis, Bordeaux's kausal pärast ka faboriad olid, -
 Portugalis, (Lissabonis asut. 1482a.) Hispanias, kuid
 kõik need osaroonad olid väinse kohtusega, sest

nida senale Läänemerele, keskkohast, seda nõrgem, sise-
kolisem oli Hansa ekspansioon.

Sassa kaupmeestel Kölnist lärs korda itallele, kes enam
Inglismaale tulnud, kaubaturult väljasõjuda ja valla
oma kätte koondada.

XIV o.s. vedasid hansaselised 76% valla välja,
inglis kaupmehed - 21%. Ka oli inglise kaup-
meeste klass riimarguselt 1/3 kinge suur...

1157 a. on Kölni kaupmeestel Londonis oma kaubakohus - *Stallhof*
Äthelred (978-1016) aastas risti esimesed eesõigused (Höhlbaum,
H. U. W. 12) Heinrich II (1154-1189) vallas Kölni kaupmeeste
maja oma kaitse alla, Richard (1189-1199) vabastab inglise
õigussugustat mässudest ja annab vabaduse müüa ja osta
inglismaal. 1287 a. nimetatakse Kölni linna kaup-
meeste maja Londonis juba lihtsalt sassa kaupmeeste
majaks - nüüd astuvad sassa kaupmehed kui võime loot
üle - väsimud loamed on muutustanud ajajooksul terve
organismit ja 14. s. alguse on ka Inglismaal kujunenud võime
sassa kaupmeeste kaubakohus.

Inglismaal puudusid laevad, 1 veel XV o.s. oli Inglismaal
nimelt 4 laeva) puudus raha, mida sassa kaupmehed kuningale,
aristokraatidele ja kaupmeestele suurte protsendide peale laenasid.
Saxlasi kutsuti österlinge, kust inglise naela nimetus
sterling. Kuningas maksis sõda peale laenu produktides
tagasi, kes nimis luluksivad eesõigused ^{tolli} vabaduse,
sassis ja pantis soolalademed, j. n. e. Nõrja ajal, kui
leiva võlgade keelu all oli, müües võlgade lüa kuningas
sassa kaupmehele. Kuningas rääkis: "mercatores extranei
sunt ydonei et utiles magnadibus."

Ka Stallhof oli autonoomne asutus, elas Londonis oma

säaduste järgi, sai sulustuvad esõigused, mida ainult
 oma ühingu loigetele kasutada lubas, vedas oma laevadel
 ja ei ajanud koemisjoniäri. Kuid Inglismaal oli riisigi
 sassa ühingu kaupmees sunnitud pangasoperatsioone ajama, —
 et oma esõigusi alalhoida, pidi ta kuningale Inglismaal, kes
 sikkis suures rahakadas olis, veldridi arvama. Nri saab
 sassa kaupmehele rombers Londonis mitmesugust äri ajada.
 Nri t. Hamburgi ratman ja kaupmees Viko von
 Geldersen ostis Inglismaal riisigi ja müüs edasi
 sassa detarllisiddele. Peale selle kauples ta veel
 lõunamaa frustidega ja Oriendi vütsididega.
 Ka andis ta raha protsentide peale võlgu,
 sui võlguisul kinnisvara olemas.

Inglismaal oli lassa goldel peale Londoni, Bostonis, Kullis, Yorsis,
 Norwichis — sõnaga — Põljameri lääne rannas ka fastoriad, — sest
 ajata ei ole meil Põlja eht lassa meri nimers!

1347o. marrid kansalased värrimata kalvi
 exporti pealt — 12 pens, muulastid — 33 pens,
 inglased — 14 pens.
 Hansa lridu Fistsidjal xiv o. s. oli kansal Inglis-
 maal 15.000 kuldmarga eest leri müür.

xiv o. s. II pooleni oli lassa kaupmeestel iseranis võrsad esõigused
 Inglismaal. Richard II (1327-1399) riinutab Hansa esõigused
 üsugusel kujal, et Hansa endised väljumaalaste esõigused
 üid ainultki Hansa kesutata jäevad. (Kurre Hanscartu aus Englanf)
 üid sellel ajal kestivad ka viimesed vastuvoolud Inglismaal
 Hansa võrvõimule — nii latsudi 1381o. inglise parlamenti poolt
 kontrollkoemisjoni ellu — kes impordi ära külas ja exporti sorditudes
 üe oli esimene samm merkantilismu süstemi poolt Englise
 kalituse poolt; sin põrsab Hansa merkantilne imperialismus
 inglise õnaga kaslemiti.

d) Skandinaavia rändrid.

Skandinaviaas olid Haasal lütsad rändrid kestunud Skånes ja Bergenis.

Skåne oli üks paremateid Daanimaa provintsideist; rikkus tuli nii maafinnast, kui merest. 1200 a. loob viimane katalüüsi - sakselasi Skåne mässide peale. Skånes ei arenenud mitte kindel Haasa välismaa kontor, sest rauditegemine jõudis mõne nädalaga mässide ajaks. Te sellepeale vaatamata oli 13-14 a. s. Skåne (Skåne, Falsterbo) raudteerelavamatist Euroopas nende mässide ajal: (24 sep. - 30 sept.) kõige mitmekesisemad raudad idast ja läänest saavad Skånes heeringu vastu vahetatud. - Terve rida esõigusi, mis ühisvõtte linnade - pärast Haasa - saavutamisel, asetavas asu raudmehe ka siin privilegieritud seisusekta; ainult arstlastel (ka hollendlastel) oli luba vabamalt Skånes merestada - inglased, irised, flamaandlased võisid ainult lühikese ja rannal viitida, kuna neil oma raudteid ei olnud. Tollivabandus oli ainult daanlastel, - Skånes puudus see sakslastel, ellejuures aga oli sakslastel oma kohes "kaala ja kää" üll. Skånes puudis heeringuid, peale Skåne ja Falsterbo veel Malms, Götatis, Trilleborgis - ja kõik see kohalik kauplus oli Haasa käes: üsagi Skåne elanik ei lödunud rohkem kui kuuks sünni heeringuid rissisoolata - umbes nii palju, kui isiklikursid sarvidusisid kalve jooksul ärkikus; kui paarte-roog saadeti heering Sassa, Prantsuse, Inglismaale, Noorjale edasi.

Kuni 140. s. oli Skånese sõitvate kaupmeeste mass olma kindla olmeta, kuid peale selle, kui Bergenisse sõitvate kaupmeeste ühing enesest organiseerimisel ja oma "schüttingi" asutamisel, valdub 150. s. jooksul Skånese sõitvate kaupmeeste mass

histest - Kroonitine, Riga, Stockholm; minevatest.
 Stralsundi rahulepinguga sündustas Hansa oma õigused
 Stånes ja regulaaris oma vahelona Daaniga. 1434 saatsid
 linnad oma eritajad - jagid Stånesse, et valdama peavad,
 et mittehaansalane nende eramaastates - omadesi class,
 mida kõige varistud all ära keeladi.
 13-150.s. Ronaldas Stånes sasse kaupmeeste ühing oma
 isemiti valkoidasi, alles 160.s. hakkab ta maa poli-
 tilisest elust osavõtma.

e) Bergen - Hjørvin ,

a terve Christiania lalle seisid wanast ajast lähisäimises
 asse kaupmeestega; (Oslo ja Fousberg) kõige koltsamars
 ge saab Bergen, kes 3 maist kuni 17 sept. sassa kaupmehed
 lofodi saartelt tulnud noma kaluriteelt ralu üllsosaad,
 es iga aasta mitmekümnete millionite kaupse kalu
 jõrdi põlja osas puudsid. Kikkaliku kalasaagi peale
 katamata, võlgnesid kalurid sassa kaupmeestile, kellelt
 ad sellelõttu ära rippumars said. See kalurite majandusline
 rariipusus sassa kontorist Bergenis saristas teiste välja-
 saatate ligipääsu Bergenisse.

assa kaupmehed elavad 1200. aastal oma majades Tysrebyggeni
 wartaalis, kus nel sa oma Maria kirik olemas. Bergenis elas
 le 3000 sassa kaupmehe, - ja toll ajal seisid Rheiini
 uurlinnad paarikümne tuhandast elanikust koos!
 Sassa kaupmehed elavad Bergenis hrawalt eraldet
 korporatsioonis ühes Sassaamaalt üle kolimeet käsitöölisega.
 (iseäranis palju kingseppi.) 1358. nimetatass erimant
 anda Bergenis äldermannui, mullust järeldate võit, et selle
 aja nimer ka Bergenis kontor hakkab.

1316a. tuli luba piiramata arvad rahu välja vedada ja
 iaku Bergenisse sisse lüua. 1343a. siinuitat kuningas
 Magnus V^{III} (1319-1350) sassa kaupmeeskonna esõigused
 necnon universis mercatoribus de hansa Neutonicorum",
 milledest kõige suurema lootsusega eromanduse ja
 isseõidu laad olid.

Regamõõra läis lastelatel sõda Norras pinda võtta ja
 kaubandust monopoliseerida, peaarjalisult sa selles. et
 läänemere rannalt teravtl. tuli, mida Nore hõdard. rajas.
 läänemere ranna linnad ^{tõusid} sellelõttu esõigustatud seisusõhta
 ja lootsentruerivad ^{kaupanduslike} ~~kaupanduslike~~ ^{erite} ~~kaup~~ rätte. Nul 14. s. algul
 ajasid noralased oma isseisvad kaubitseniist Inglis-
 maaga, mis pikkapeale aja passioonis muutab ja
 lõpus loielikult Hansa rätte üle läheb. 1402a. alates ei
 läte enam võteti Nore laeva Inglismaale - Nore
 kaubandus on nüüd Hansa rätte üle läinud!

f.) Brügge.

Chaudemoune kanton!

Brügge seisab Põljumere rannal; westu üle mere on Inglis-
 maas, rahu läbi Brügge raudtee viis. Champagne'ist
 ja Rheinimaalt - Schilde, Massi ja Rheini kaudu - valguisvad
 kaubad Brüggeisse kokku, ja 120. s. peale hakkab Brügge
 rahvusvahelises raudteensõnumis kujunema. Hispaalased,
 idallased, prantslased, inglased ja sakslased teevad siin
 äri; a. 1200 on Kölni linna kaupmehed juba Brügges;
 1280/82 a. loovad esimesed esõigused sassa kaupmeheli-
 nole autasse oma kohtajidamuse õigus. Peale selle oli
 kaupmies Brügges vaba, ta ei olnud ei aja ega rahaga

seotud, ta võis kaubelda "tam in levis, quam in²⁵
aquis". See liikumise ja kauplemise vabadus oli
kaupmehele nii kasulik, et ta loepoolset koobelde võis,
et Flandries kaupmehel suuremad eluviisid on, kui
kusgol muial. Brügges tuli Hansa kaupmehel kohaliku
kaupmehe võistlusega arvestada, sest Flandries oli varem
kaubapitali keskmes, kui veel Sassa linnades, kohalikes
kaupmehed olid jõukad ja ragemustega ja Brügge
rahvusvaheline kaubalinn. Brügges oli Hansa kaupmehel
karmelidikklaastis peatuskoht ja kaubalaad, aga kind-
lustatud kaubakoos püüdis ja kaupmees elas ümber-
keris linnaelanike juures. Ta ei Hansal Põhja
(Bergen, Skåne) ja Põhja-Ida (Novgorod) Europa kauba-
monopol oli, oli kaupade läbimüüa suur ja kauple-
mine Brüggest - Novgorodini - võige kulukam ja
tähtsam.

Kui Hansa lüüsi, astuvad Sassa kaupmehed Flandria
waste välja, kui neile tollid looga võrged paistavad:
Hansa Gwib oma roudoi Dordrecht Brüggest üle ja
keeldub kaupasid Flandriasse lastmast. Brügge annab
alla - Hansa kaupmehed saavad hea waevatare jätakul-
datud oma nõuetis.

15. s. langes Brügge tähtsus - sadam liivastab, Brabant, Flandria,
Holland on Flandriale järel jõudnud, passudes veel sotsia-
maid peatuskaldi. Burgundia riigi asutanisega saab
Brügge uued säadused, uued rahad ja raalud, uued tollid;
sisemised revolutsioonid halvavad raudaust.

Arveld poolt - kaubad ärajastavad ja edasisaadavad.

Kuid mis põhjusel kestis kaubavahetus ja mis on selle mõttejäreldus? Kaubavahetus sõltub sellest ronnidest produktiivisuse kasvamisest tõttu; a) tööjõudude läbi, nii et aeg ja energia teiste alles-
andele jaoks vähenes; b) loomulike rikkuste tingimuste tõttu - nii in. selviidid; Alpeidel olima-
rohane karjakasvatamine, piimatootmine, aga vähe ebakõlase teravilja kasvatamine; rohkem
töö juures palju head piima ja suure töö juures vähe
ja halba teravilja; c) jõududest produktide järele,
mis omal maal puuduvad, aga tarvilikud on - raud,
sool, kuld, (tänapäev - pehollum, kivisõli) lussus-
kaubad; siid, nahad, kalliskivid, vürtsid;
e ja e tähendavad tuge tsoonile Indiast kuni Balti-
mere - produktiivisuse kasvamisest, mis hõlmas suure
kogusumma inimese tööjõust ja ajast teiste
võimaluste jaoks vahet jättab.

Sellelõttu Orient, Italia, Sassana saadumise
arvete võttele, senikava kui see majandusline Põl-
stõm läbi nende maade juures. Ja nende maade
majandusline saladusline nähtamine, - tööproduk-
tide leedi langemine - kui maadega kaubata Väike-
mere, Kesk-Euroopa, Baltimere vahel ja Hollandi
ja Põhjanõu poole poole ja saladusline Inglismaa,
Hollandi, Hispania, Portugali võttele tõusmine.

Lubeeri, Bremenii, Denriji, Hamburgi, Stidini geographiline seis-
koht on üpris soodne majandusline rikkustamisest - alles vrimosest
ja erimehed ladusad kaupadele, mis Sassanaalt väljaveed; ja
sissedotti - on nelja loomulise loomuse poolt ringitud peaterevõigust
(Stapelrecht) kasutada. Kesneja feodalne anarehie oli suur-
kaupmehe elu ja varandus olid alaliselt äkardatud; omavõliliselt
võngistavad ja tapavad riigilised kaupmehi ja nõuavad suuri
tollimane.

Kõrni ja aures oli 64 tollipundi, 160 - 85,
ainumõõdi Kingeni ja Koblenzi vahel tegeid tolli-
tarifid $\frac{2}{3}$ kaubavahetusest vana.

Kaupmehed pidid sunnidud leed valima, (Brassensvanz) mis kora-
tud ja lähipärasematel olid; maadest võis sõltuvalt ainult suurt
suudel tarvitata, sest poistel aegadel ja talvel ei pääsenud ei
kõrni, ei kolune, ei leed läbi (küll tarjadel raudad veebi ja keta
iga sõnu vahetata sul).
Merekauplus selle vastu oli kõlpsam ja kasulikum: 1) ainult
3-3½ kuud seisis kaubitseline Põlja ja Baltimerele; ja

liisumise sünnust kogusauni, kui mannermaal: 5-7 meeli
 eestisaunu asemel last last 18-32 meeli päevas, 2) Päev maks-
 tal rohem saupa, kui mannermaa eeliste sarastan: kausa
 laevadele rōis 200-250 tonni paigutatata ja Riias elitadi laenu,
 mis suni 400 tonni makutasad, 3) 1 tsentner frakti 1 meeli frakti
 uassis 17 a.s. mannermaal- 3 pen., merel- 1 pen. Sellega siis
 arusaadav, et mererauplus nii tõkkete lool!

Nii saavad kausa sündimise tõusejõu sotsiaal majandus-
 geograafilised tingimised ja kausa kristalliseerimise kujunel-
 majandus- poliitilises sünduses mere ja sisemaas vahel; (kui
 see majanduslitselt mere poole graviteerit) kes jōid olemas,
 (Rhein, Niser, Wiidse) mõjus see kui organisatsiooniline moment
 (et see mitte alati, sest osa Eltelasside graviteeris mitte
 Hamburgi, vaid Baltimere poole.) Te kausa sünnust, sest tema
 sündimise on justkui vajadus kaubalinnaudel oma trans-
 porti sündustamisega sisemaal ja merel.

A. 1241. asutavad Hamburg ja Lübeck omavahelise liidu,
 "Kausa", et kaubalised Elbe ja Trave, Põlja ja Baltimere
 majanduslitselt ja poliitlitselt raitata. Kausa oli vahet
 võime 1241. a. inoffitsiell factum on teadentia, in potentia,
 kes juldmisest juldmiselle tarbe roval võjamaal sassa
 kaupmeeste hõimude cest vōlja astus. Kuid lõpuks
 offitsiell suju sai ta alles aastide jōrele 1241. Hamburgi
 ja Lübecki lpingu läbi, mis kausa ametlitsus aluses
 sai. Ka oli ju kausa organisatsiooniline idell nii kui nii
 juuba 1149. Kōlmi ja Põrvi läbi leostatus kuid kōlmi
 rallis Läänel, Lübeck - Põlja- idasse, ^{p. i. vōlja mõlulad} divergent merel
 asseniis.

Lübeck tõuseb kausa etteotsa / saetri- westfaleni ja vendi linnade
 isorranis peale selle, kui sõda kausa ja Norra kuningaga Duchi
 (1280-1299) vahel 1284/5 a. laldipulub: kõik talat sassa
 kaupmeeste liisumise vabadust Norras Riisladate ja veld
 lallimatsusi marsma suatide, kuid kaotet sõj- ja rahalij
 kasulised tingimised - tõstavad Lübecki autoritetti.

Teised linnad - Wisnar, Rostock, Stralsund, Greifswald, Riga, 27.
Vistya - alluvad Dubeele, appellerivad niidid dubeele simuantes
Dubeele poole ja võtavad dubeele õiguse omale aluses. Ja
1200. aastal dubeele rüütsivad Westfalevi, Poolasse, Gotlandi
ja Riga - neid nihisele nõupidamisele esimest korda kattu-
tuses. Nii sünnub siis kauss Bo. s. Dubeele algatuse,
kui omaabi, ilma viisilise taotseta, sest viis, "reiser" oli
nõo lõunasse, üle Alpide kääranus - Itaaliasse (roomarajad)
vähale maale - (ristisajad) - ja seega selja Põlja ja Läänemere
poole. 1250. utinevad Dubeele ja vendi linnad - Wisnar,
Rostock, Stralsund, Greifswald, Stargard j. t. luues lõuna - lääne
basseini linnade gruppi.

1. gr. Põlja mere basseini - Köln, Antmuus, Soest, Minster.

2. gr. Kallimere rannas - Lääne- ja Lõuna-Prussia, Gotland, Norje, Pskov, Polotsk.

3. gr. - kõrgem keskmine - Göttingen, Halle j. n. e. - Keemeri jehatuse
Kauss liide linnade kristalliseerumisekajars oli maasitus
Põlja ja Läänemere vahel, maasitus, mis viitab "Põlja-
maa Dardanellid" kujutab, mis kaavi poolt kontrollitud,
sulatud ja võrgu kollide koormatud võrsid saada.

K.-A. kaubatsentruumid kujunenud linnade majaanuselu
poole oli järgmine: linn seisab oma turuplatsiga, kui maasitus
tsentruum, kuhu ümbusrona talupojad oma põllusaadusi
tooma pidavad ja oma nõudeid selle linna turul
ahuldama, - rääib turu liikumise aja viisistatud ja läbi-
käimistud kaugeraubadesse Goltstörnerist.

Nii olid 1) tsentruum ja periphérie vahetussuhtes
viisistatud, 2) majaanusviis - majaanusviisiga, 3) raju
autonoomsed linnamajaanus tsentruumid - kaugeraubades-
tsentruumidega.

See ja kaugeraubades kutuvad aja esole suurema spetsi-
fiseerumise ja seega ka kaubadesse potentsiaalimise ja linnade
kasvamise, sest kaupmies rääib niidid kindla piirata
arutata, kus alalole raju agglomeration kindlustatud (prakti-
kardi, riivi asusole juurde!)

Kuningas andis luteripidamuse õiguse, mis kauplevise eaka
 sündlusest; kuningas esidajast oli alguses piisne, maapäev,
 siis linnavalitsus, mida 12-nd liikmelise nõuade
 lügermeistriks esotses moodustas; see linnavalitsus
 andis sãdderi ja pidas rathausis rahut, lillry; elu ja
 surma üle otsustetas. Rathausi torni kesrajal loendas
 iseseisvuse sãmboli.

Hansa period algab k.a. II jãrgus, kus linnad domineerivaks
 faktoriks kasvanud, kaubandusproduktiivseks keskumiteks
 väljaarendes. Et et linnade huvid mitte maa ja natural-
 majanduse huvidega ronu ei lange, sunnib see erijõulu
 linnasid oma enam võitlusel enesemãrarause õiguste eest,
 s. p. on linnad autotsentraliseeritud, fõderaliseeritud, separat
 kaldumustega.

Kesraja II jãrgu algul domineerib kaupmees, lõpu poolt aga
 kõrsitõeline tsunftideorganisatsioon kaudu. Linna heterogeeni-
 liste elementide koostis-1) kuninga ametnikud ja kirikuõnnid,
 2) kaupmehed, 3) kõrsitõelised, 4) vabad talupõjad, - sulasid
 ronu elavaks organisatsiooniks selle tõttu, et kaupmehel oli huvi
 klassi ja ririku, resp. kuninglikule ametnikule, kui ostjate
 vastu; kõrsitõelisel oli huvi kaupmehel vastu, kaupmehel
 kõrsitõeline vastu.

kaupmeesklassi harvidus linna oma majanduslike huvid
 jãrele vormida, kutsutakse esle ka vastava poliitika, kuna
 linnakõrval ainult niipalju huvi linna vastu on, kui palju
 tal sissetulend tollide ja maksude nõel linnakõrvalt
 kasvamisega tõusevad. Kõrsilinnad, mis keiserist, mitte aga
 localdespotist sõrariippuvad, - said varem vabalinnades, kui
 need, kus linnakõrval ise elab (kus võitlus võimu eest runi 14. s.
 II pooleni kestas.) kui kaupmeeste klassi sãddelist võimu
 saab, lãlõb ta võim linnakõrvalt rãst lügermeistri rãtõ. See
 arenevuse on rãhine Sarsamaal, Põljamaal, Inglise maal, Prant-
 susmaal, Põlja-Itaalias.

Itaalias aga veel tõravam: podestã-cõrõ,

29.
kui kodanikude juht; Italia linnade wigid, etc.
Prantsusmaal - cité - wana linn, linnas linn eraldi
ville, kaupmeeste linn; mõlemad linnajasad linn,
müüridega ümbritsetud ja alles pärast porle kollasulamis

linnad tahavad tahawad ära rippumata ainult tsentraliseeritud
reisist - olla ja rippumata naaberriigid, sest feodal oli natural-
majanduslikult orienteeritud, kaupmeeste klassi psühholoogia oli
kalle rõõm. (Herbst v. Saab) Sellel linnade partitsioneerilise
poliitika ja kaupmeeste klassi (rahamaajad) kehtus feodalherra
(naturalmajaduse) wälk iseseiswuse saavutamiseks, sest kaupmeeste
oli wilets situatsioon - iserandis need, mis saageraubaadust ajasid -
leosalwora wõitlus, mis teada, rahamaajad esilajet, ei wõista,
ei kindra, ei kaitse. 2

Põlja - Sessamaa, resp. Hausa linn, kaupmeeste klassi linn
sellest kehtlusest wõidjana wõlja ja juhlides linnade poliitikat, kind-
lustab ennast, ja ekspansiooni, intensioniooni ja saageraubaadust
monopoliseerimise kaudu saavutab oma osaka majaduse poliitika
lõtte wõiwõimu kodus ja Põljamaas.

Kaubanduse arengumise, produktiooni spetsialiseerumise ja linnade
oli nähtus, et lõunamaalased, skandinaawilased, ja slaawilased ja
muudid kaubanduses esimestelt wõitadelt wõitadelt wõitadelt said kogu
Põlja Euroopa. See kaubandusline ekspansioon kääris oma wõiwõimu
lõppelle n. n. ristisõdade näol, mis lõuna lõunemere ja põlja-
lõunemere kaudu. Sest kaupmeeste ei sooriti mitte üksi kaupad
osta, (Orient, Lõunemere, nahad) vaid ka kindlaid asunaid,
kaubafaktoriaasid linnas, mis poliitiline wõimu abel ratta saata
wõis. Nii laagerdusid kogu Wäike - Aasia, Konstantinopoli, Syria,
Egipti - ja Lõunemere peale: põljamaa ristisõdad löid skandi-
naawilasi põljast, nagu orientaleri - lõuna - laagerdus wõlja. Hausa oli
selle nähtuse kroon Põljamaas, sistematiiline organiseerimine
ja selle ekspansiooni stabiliseerimine põlja wõis - la pénétration
pacifique, - organisatooriline kindlustamine ja majandusline
kasutamise need olusid ja Singsingusi, mis see kaubandusline
arenguline wõimaldas.

R.-i. ekspansioon Põhjamaadesse 12. s. peale läbi
 ilma energilisemaks, mis teataral võivad lõugatus ja potentsiaal-
 tud sai riikisõdade läbi, sest idalaste võlvad ennast
 müüd Sarsamaa ja Oriendi vahel ja teevad sellega
 Sarsamaa kaugkaubandusele tõrkeid. Et Oriendiga kaubelda,
 on Sarsaa kaupmehed sunnitud kallihinnalisi kaupasid
 vastuvahetama, (põhja vahad) mille lätte nad ardivad
 läbikõimist Põhjamaadega algavad - mis enne passivne ja
 skandinavlaste vahetalituse abil sündis, - seda enam, et Sarsaa
 tööstus produktiivne tõuseb, millele kaasa aitab linnade
 kasvamine ja töö spetsialiseerumine. —

Düna ja Narva vahel oli Orient ja Occident, Kupa ja Bristi
 raared annud; kooku puutunud, nagu Kost ja Hömaris Luau.

- .. Der beste liebt Silber.. Auch in den Gröbern sind
 Münzen wiederholt gefunden: kufische, deutsche, angl-
 öelsische, - aus dem 9-11 J.
- .. Löwen: „ Für die Chronologie sind von Bedeutung,
 die Silbermünzen, die gelocht od. mit einer Oese ver-
 sehen, verhältnissmäßig oft als Halsgeschmuck in
 Frauengröbern auftauchen - kufische, angelsächsische,
 deutsche Münzen des 9-12 J.

Balt. Landeskunde, Kupfer.

kuu maailma kaubateel Hinnase läks üle Noogoroti Liivi-
 ma linnade kaudu; maa transito-kauba iseloom
 võimaldas elavat läbikõimist ja rikkastamist, võimaldades
 mitte väksi Sarsaa, Hene, Skandinaavia, vaid ka Lutu- Poola
 maaladega kaubavahetust ajama.

Kõrvalolevad olid siis Sarsaa ekspansiooni saanud Läänemere
 allartel:

1163 said sarslased Visby luba Düna jõerounga ole-
 ke kaubelda, 1157 ehitas Meinhard Sarsaa linnalike
 ahiga (Gollandilt) Hasküla lossi; 1200. asutatav
 linn; 1208-1209 sõjad eestlastega ja neid alla-
 leitmine; 1240. on Hansa ühiskond ja ida ekspansioon

"krooniline perioodi" lõpp - (sarrslaud ise leevad kroonilist perioodi 1270a) sest 1242 on "Negolue hobouuse," mis sarrsa ekspansiooni poole poisi paned; 1263 saad Visly linnavalitsuse, kus 50% sarrslasi; 1269a. sarrsa kontsessioon Noogoroti (sarrsa Shangai, Hongkong!)

Kiis oli mis stuuritas ajajärn 1242a, kus kaubateed Põhja-Pihkva, Noogoroti vahel organiseeritud ja võidetud said.

a. 1260 astut Rõia linn Lübeckiga bätirkõnnimisesse, ja a. 1282 astut ta Hausa linnade listu Baltimere linnade gruppina; kauplemine läbi oitsuma Noogorotist Flaandria, auku 1287a. Lõivimaalt võlja veeli. Lõivimaa linnade

shuduissoones oli kauplemine peaaegalisult Venemaaga 1270a. Kiis Tallinna kaudu Soome ja Rootsiaga. Venemaaga kauplemises gravideerit Rõia rohem Polotski ja Smolenski, Tartu ja Tallinn - Pihkva ja Noogorotiga identse pooli.

Kass pääted viisid Rõiaist Pihkvaani - ürs üle Pärnu, Pärnu ja Smajõel kaudu Peipsini, üle Viljandi; lerne-letti Hindriku pärle - läbi Lõivimaa Kuiva kallast pidi ja Ugaunia (Tartu - Võru) kaudu Pihkvasse. 14a. s. hakkat

maantee üle Pihkva lätsat on etendama. Kui Noogoroti loraad, demagogie kauplast saristavad, võis kaupmies Pihkvasse kauplemist jätkata, selle juures võidab Tartu monopol

isuraha, sest mitte ürsi kauplus Pihkvasse, vaid ka kaubateel, mis üle Pihkva Noogoroti lärs, võimaldas Tartule

geograafilise seisuraha tõttu seda kaubateed kontrollida ja kaubandust enese rätte kontsentreeride. 1. 15a. s. algul

a Tartu Lõivimaa linnadest esimesel kohal ja etendat

umt osa oluakaubanduses (Noogorot - Volga - Keskasia an, India, Kiina.) Kartumelt on düttes pidanud Lõivi-

aa linnade klevõinne kauplemises Noogorotiga sunnustama.

1442 pidi Lubeck Noorjooti teatare, et sealne farloria
 ellulistes asjaajamistes Tartu nõuuga poole pöörane
 eel; nii võis Tartu venelastele võtta - l'Kausa - c'est
 vii!.. Liivimaa linnade huerid pööduvad see rahum
 rahkem Polatski ja Smolenski, Pihkva ja Noorjooti poole,
 eldotev nene valla sõnustab Kausa linnast loote; need
 Liivimaa linnade partikularistilised tendentsid pais-
 avad solma iseõranis nende politikas Noorjootiga, sui
 tees Waldemar Atterdag; ¹³⁴⁰⁻¹³⁷⁵ lüüa sai; sui Waldemar
 Atterdag Wisbyle kallale tungis; ühe oma laabiga sassa
 xpansioni ja kolonisationi Läänemere kallastel häsotata
 lliis, struuldas septembis 1361a. Lubeck üles teinte
 Kausa linnadega Waldemarle vastu hakkate. Kuid Kausa
 caotas lahinguga; te pidi alandavale ja kalgulisele rahale
 allariijutama. Nüüd aga karutavad võldeit segadust
 a kokkumist Liivi linnad, et oma merrantilistele
 hueridele vastavaid kasuliti bingimisi wõtjapussida:
 Aldermannis Wisby ja Lubecki kodanikusel nõval sai
 ünd ka üks Liivimaa linnast kaupmies salitust ja
 üs kolmandis Noorjooti koolori sisselulemiste andi
 Liivi linnade juhatusse kooli alla.

Walecord Liivi linnade ja Ordu wahel oli pime ja
 wadoledest häidetus, nagu seda K.-b. bürgerite ja feodalide
 rakerorad olid, kuid need wadoleud olid Wallicunus
 potentseritud a) Ordu politika tõtte, - mis seda K.-b.
 kurjategijate ja waga bündide kolonid terve ilmale wihates
 tegid; b) majanduslise konkurentsi tõtte, sest se

Ordu kauples Loodu ja Wenemaaga; waldas Flaandria
 iisit, soola, wõrdsiid, Paldiumint lita, kauples mune
 rannakadega ja wabaja, roabri ja ungarl warega, mida Flaandria
 transporteeris; Teuloni Ordu warakambrites seljusid suured
 varandused kül wabas, hobedas ja kullas, kül wäertuslistes
 kaupades; wabad kapitalid aga auris protsentide peale
 wõlgu.

Liivimaa linnade karakteristlikum joon oli nende
 linnade puult sarsaravustine olus: Linnu kodanikud
 olid sarsa soost, Westfalenist ja Nidderseeimaalt
 sisserännanud kaupmehed ja käsitöölised; linnade "maa
 pärisrahwat - eestlasi ja liivlasi - wabarsid" linnud, nagu
 Sarsamaal. Olid ju just sarsa kaupmehed - kolouised
 ja nende kassirühmad - Ordurühmlid - maa ojastanud
 ja maa pärisrahta igasugusest linnadest rōwaldanud;
 Nii oli Paldiumis linnarattur sarsa rahvustolu
 linnakultuur; maa pärisrahta elu wõiside peale wõjus
 kausa kaupmehed demoraliseerisalt, mida sa lēsi
 rahwa laul "Mareta laps" ära wõrgut:

Kuradol oli kuusi lēlast,
 Paganal oli palju lapsi;
 Mied kōsēti kolajē.

Kureta Mareta neidu,
 Sic jēi koju kōwamaie
 Sic lēsi arta ekkimare,
 Kestule kehitamare.

Pani wōlle pol paila
 Ette siisi pōllere
 Kaelale rallima kätte;
 Siis lēsi mēale mōngima.

Kes lēsi juure jutustama?
 Hannus, Saar (Suure) sarsse pōlga,
 Su lēsi juure jutustama.

" Kureta Mareta neidu
 kui tunned susad tulema,
 Kõda päeval piiale kõima,
 Siis päeval liigenema,
 Mene linna lepikule,
 Halldard haatikule,
 Kolledard kuurikule,
 Määri lapse mölaard,
 Kõeva lapse kõndaari!"
 Kureta Mareta neidu,
 kui tundis susad tulema, -
 Lärs siis linna lepikule, -
 Siis lärsid mööda linna sarsad;
 Keulrid lapse nutta hiale,
 Pizirese pizisumista,
 Voolima väassumista.
 Votlid lapse mötaasta
 Mõksid lapse mõkmeere,
 Kõksid lapse kõkiele.
 Laps sai kolme pöevassessi,
 Lunal lõi lapsel raskimar.
 Kõritleks linna sarsad:
 "Kesse su isa olessi,
 Kesse su ema olessi?"
 Hannus, suure (suure) sarsa põrga,
 Si minu isa olessi;
 Kureta Mareta neidu,
 Si minu ema olessi!"
 Kureta Mareta neidu
 Vandus rha, vandus kinge,
 Vandus fira põrgu pädäje,
 Vandus rätth kuradi rätth:
 Si se minu olessi!"...

Ainuke positiivne Heusa raupmehe mõju Põllikunio
 oli, et ta linnaarutluri traditsiooni lõi ja linna
 raha majanduse laialilaastas.

Kauperaut, astus sai majaanuella organiseeritud seotud, sest
 alati näksem autonoomne majaanuereis ei saanud teisi
 omi laskid iseseisvalt produtsseida, ja et igapäevase
 linnaelu aluspõhi linna reguleeritud majaanuereis
 ja raudteest ärarõppus, on loovinud, nagu teigi
 K. A. linnade puu oma linnaelu poliitiliselt riisuse
 kuju jäule koraldada, mis seda raudteest arat
 arendada. Nii on K. A. ^{linna}partikularistlikud linnade
 ka loovinud linnade sidis saanud teret poli-
 tiliste fundionide summat oma rätte kantsleerida.
 Nii näeme, et Riig autonoomne on ja oma iseseisuse
 kaitses Ordege sõdasid peab (1297-1330).
 A. 1226 on Riia linnal oma kōrge, mille liinud
 linna rodanikudest valitud; see kōrge, bürgermeisteri
 esotsas, annab sādusi, mõistat rōhtu elu ja surma
 elu. Kaupmees, organiseeritud suurte gildene ja abi-
 llumistega maa aadeloga seotud, valitses linna
 majaanuereis ja poliitilise elu üle. Linnapäevak on
 Riial eristaja ja juhataja rōht; kaitses väiksema
 linnade huvisid, kes teie oma eestvedajaks valinud.
 Ka Tallinn, alguses kauni, siis Orde linnu ri-
 iseseisuse - oma linnavalitsuse ja bürgermeisteriga, ja
 1284. - kaasa löide löige. Tallinn kauplus peaaegu
 Prantlariaga, Venemaaga, te selam - Tartu eksport
 ja impordi sadam.
 Tartu, prissupi linn, oli samuti autonoomne oma
 rōhtute ja linnavalitsusega.

Tallinn, Narva ja Narva klassid Lühkesti linna-
 õiguse järel, Riga - alguses Põllandi ja Hamburgi,
 pärastpoole tegutses aga oma suure suure õiguse
 järel, mida ka Tartu, Viljandi ja Kapsala omads
 olid. - Nende rahvamajanduse tsiviliseerimise laialdas-
 tamisega Lõvimaal, narvas laaridus tsiviliseerimise järel,
 es ka Lõvimaalt sisse rännanudena, suuafidesse
 organisatsioonilt, klassid. Nende tsiviliseerimise loodang
 Lõvimaal linna kultuurilise K. A. väärtuslike kooli-
 õiguste arendamiseks, sest ne tsiviliseerimine oli kunstide omad
 alad.

Nii mõniseid kaupmehed ja tsiviliseerimised kunstlikult, Lõvimaal
 Lõvimaalsete, Lõvimaal, ja ^{alles} Lõvimaal Lõvimaal kulturi
 andrad jõud.

Mis viidinu laialilastusesse Lõvimaal puutub, siis
 tsiviliseerimise Ordu, kausse tsiviliseerimise Lõvimaal, tsiviliseerimise
 tsiviliseerimise vabatahtlikult viidinuist - tal lars korda teinud
 viidinuist vabatahtlikult kümnete aastate kaupa tsiviliseerimise
 viidinuist viidinuist camouflaj all olid Ordu raison d'être,
 tema "loostus") Lõvimaal tsiviliseerimise ta meelepe
 viidinuist viidinuist mässu, et neid viidinuist teha de
 facto oli Lõvimaal Gustav Adolfi suure viidinuist.
 Nii et Ordu ja Lõvimaal ekspansiooni arell viidinuist tsiviliseerimise
 laostust paus ei või: viidinuist viidinuist aga selle

laialilagunenise tsarintest - Luodus aastariimaste, Liivimaal
 aastasadade kaup - kuni Ordu lagunemiseni. Liivimaale
 sai mehaniliselt K.-E. tsivilisatsioon istutatud -
 Dünast kuni Narovani, - legelisult aga pärismaa-
 laste usul mitte elluvõidud. Sest Liivimaa usk
 ja kultus on de facto Rootsi (1600. s.!).

Kül on aga P.-E. usulis vorm - protestantismuse - kausa
 arvel: protestantismuse on sodanlis usk kuju ja kausa on
 sodanlis organisatsioon, mis Põlja - Lään sodanlise väimä
 ja stuaasuaalid laialilaotas, s.p. on igal pool, kus
 kausa linnad, Luteri usk võik - Novas, Rootsi, Daanis,
 Soomes, Bessi - Liivimaal, Ida - Preisio, - kus kausa
 ponna sotsiaalselt, natsionaalselt ja kulturell ettevalmistamisel.
Selle tõttu läis Tallinamäa Rootsi le külge, selle tõttu
 olid Liivimäa sympadiad Poola katoliku reardioni
 ajal Rootsi pool, selle tõttu sai Gustav Adolf Liivimäa
 annexioniga kergesti hakkama. Selle tõttu oli Gustav
 Adolfi võik protestantismuse protector, selle tõttu Suur-
 Rootsi intervention 300. saj. ja selle tagajärjel - Luunenemä
 lõuna ranna annexion kuni Põlja merele (Bremen) 1648. a.
 Replasioni tsoliselt laialilagunenud Luteri usk ka P.-E., -
 tsendas mitte ainult analoogilist tsivilisatsiooni;

vaid ka analüütilist mentaliteeti, vaimulist ja kultuurilist affiniteeti.

Kindel on, et P.-Maad keskojal kultuuril raunis tugevasti assimeleeritud said, - ja seda peamiselt sellel sassa linnade rodantuse kaudu, kes rodantise kolonisationi kerge loomine raunal lähivõrreid - maades olme riislike korrate „Eisalt“ riigi loomisega riitriiduse läbi, maades enam-vähem primitiivse riislike organisatsiooniga - kokkusuulamisega olemasolevate riislike apparadidega.

Kuni 14. s. on Eriivimaa linnade riitriidus. Kuid siis astus stagnation jõusse - müüre ei laiendata, riitriidus muutub jaab püsivaks.

1347/50 a.a. kolastas Euroopat „must surm“, rati, mis Hirmas teisis ja raubateid mõrda kaotati lüli. Tä lüli ka kesisse, (Sassamaale, Skandinaviasse) kus te maad põljalisult raltvast ja varast puhastas. Et see pole rati, naga rga raltvast hargis, peamiselt raubateid mõrda edasi loikus ja laialilagunes, siis võis erisele etteujutata, missugust kaotust looti ka Riigite anti-hygienilistes, raltvast lihedalt küis kumbitas linnarattes teigi. Kuna ta ka spale selle riitriiduse maades põljalisult raltvast lagutas, on arusaadav, et 3-4 põlvne raltvast, rui raltvast jälle entsele liigi-nema hargis. Et nii hargis

linnade kasvamine, mis ka majanduslike võis-
selle salastajad: lajajärgel looti sai, on arusaadav.

Kate Hiinas keisis ja keisr. karilinnult põlge
jariat, Soteri pool: loda sinu idat väise
loomade laigab, see lilli: rattu all saunastat.
Soteri rätte, pärismaalane, suurte laigab, mi-
ta sarnase loomakere maha lereb ja naha
võtab, et loot laiguse kote, see terve sugurand
surt. Desinfitseerimata maha lereb üle kogu
Hiinasse: kate, rattu, rattu..

Kõnnast lähevad raudteed kaudu. Sõidige
lähel kate Keenia, Iraan, Mesopotamia, Egiptus,
Byzauri, Kaane - Euroopasse. Käte majan-
duslike ja poliitilised lajajärged kaugel-ldas,
Kaane, Põlges. Koljonite inimete suutuse
võlu saad Soteri laigab rööditud, tuma
lõngas lähevad läbi raudteede ja aastasade..

15. s. algab Hiinamaa linnade taganemine Kausart -
kars raudteed põlve enne Vasco de Gama ja Colombust.
Kohalik diallektid kassas juba kote, aegum enne
lunajalooliste põljuste keisrimist. Võit olla olemas olnud
Vasco de Gama ja Colombuse kaanemere tees sama
aegselt arenenud, nagu pärast Atlandi värs, mis Hispaania,
Portugal, Holland, Inglismaa kaudu, - mis jõutsentruumid
te ja sellesama energijoonel peal, mis majandus - poliiti-
lised mõjutsentruumid üle ja sellesama raudteel peal.
Kuid järgnes raudteel rumberasetus lixivideeris
generell rööp, mis vana ku peal võttes: Bagdad,
Venetsia, Saksid, Hiina, Keeloni Ordu - Kuusikas
ajalooline kaudu nähtus, et kohalik areng kadumise

sendesige rattetud saab universal-loomuga
salastofint. (võeldas arbu suuremaga)

Te kui raudale ümberasetus jõusse astus, oli
areneisdialektira läbi raskunud negatiivsetel
jõududel sege märg...

Skandinaavia linnad arenesid püramiidita, majandus-
elu tuissoones oli põllutöö, mille latta siis raudaastus
enam arenenud kausa linnade rätte üle tähts, kes
sa rahamajanduse skandinaaviasse loomad. Soomes, kui
Läänemere maade võige enam talajoonud nurgas oli
see nähtas sa võige koliseem olust: alles 1407 a. keld.
stus, et massud mitte naturas, vaid rahas marata
sulid, - tähevdab, valitses seni naturalmajandus, sa
terve maa majanduses. Kuid Soomes oli rahamajandus
weel nõr, raha vähe ja suur murin 1407 a. seaduse pärast
weel rana alga.

Koodris oli kuningas Knut I, (1167-1195) kes Koodris majandus-
elu arenemise vastu kuuri kurtis. Ta sõlmis sarris
herzogiga, Heinrich dōwiga, lepingu, mille järelle Koodris
ja Lubeeri kaupmehed waskastoru tollimassustat vabastati:
rootslased - Lubeeris, Lubeerlased - Koodris. Sellejii
võimaldas Knut I wõjamaa kaupasid ja rohkem
arenenud wõjamaa kōristo saadusi Koodris walgum.

All ripenskap förtades toll staderna, alla
olira handloren lihasö, vilket swalder
en wōldsam krōwning av den tidigare
friheten, av alla stadisioner, som tōto

ven som helst söka vinning och arbete 40.
vad han ville, så för eget behof, som för andras.
Exemplet från utlandet smittade, och folket fick
finna sig i de nya förhållandena. Ett systematiskt
arbete för en snabb utveckling av råpsenslagen
och handlandet befunns vara en nödvändighet.
Att man i en allstädes godvilligt fogade sig
här, är lydligt. Genom att de anspråk, som
sladen Kallmar hade lag att göra, erköllo blanda
inbyggare soll och med efter periodens slut rätt,
dock något begränsad, soll handelsfärder.
Knut skaffade också Sverige eget mynt, ett
vitnesbörd om kung Knuts intresse för den
ekonomiska utvecklingen. Holdebrand, So. Historij.

Hirger Jarli = Linnöpingis 1250. - Lubeck ja Tärnäs
1260. - Hamburg antet Lepingate följat saarad sattlars
Kuba Rooks Linnöpingis anset; saupmich, us Rooks
sauplema lullead, on vabad lollimarsatlet, "raunnaoiguo"
saotatuse ura. Waldemar (1250-1275) annat Lubeck
Rivale uröigued (Sdoestoluis, 1271) Rooks sauplema
runingos skapuse ojal (1275-1280) uruet mälttrötes
linnad harrarad endid ome wal loaste jüelle
valdama:

för holländerna i städerna voro så släpda, som
redde ute på landsbygden, att landskapets lag icke
var användbar inom staden. Någon gemensam
lag, efter vilken man rättsat sig i landets
samtliga städer, fanns icke, men väl hävde det,
att en lag, som var skriven för en stad, fanns
vara så lämplig, att man tog den, med nödiga

ändringar, till efterlevnad i andra städer.
 Under kung Magnus tid började man ären
 i stort land göra sig till gods de vita stätter,
 som hittills legat i dolda i bergens innandömen
 skivastone smittalas först under hans tid
 orrens gruva - den vita koppargruvan vid
 Falun, nämnes förste gången år 1288.

Hildebrand, S. H. I.

miss för

Karlskrona samt alla Salas köpade länmenid, Västman-
 lands ja Värmlandis - rana länmenid. Öresundis oli
 niipalju heringaid, et neid rättige püüti.
 1275/76 saab Rika linn kaupmeeste vabade keskes Roodis,
 köis usõigusid, mida kaasa linnas Roodis saavad,
 kasutavad nad ka Soomes ära - Åbo ja Nyländis olend
 nad löve väija; vead rime-soola, rauta, eriet ja
 värtsiid. Stockholm ja Åbo, pärast Wittenberg, saavad
 jaa peatusohtavus traditsioonid kaasa.
 Stockholm võis peale Sigstuna kaarilauvist rahulolett
 oruda, sest sel ajal kehtis Ordu ustlari alla - Rika ja
 Stockholmil vahel on saatu side! - ja Kirgu II jaal
 õimaldas sarlastele Roodis asumast, kes siis ka Roodis
 Soomes K.-õ. kristlisaarvoni laiali lastavad, - nii et Stock-
 olm, Åbo, Tallinn etc. kulturell homogeen olid!
 Magnus Birssonis stadslaji põljal saavad linnarõukijad
 ja borgmästarid pooled sarlastad, pooled rootslased
 valitud. Et kuningas neid kontrollida võis, sai kuningas
 lopt, kui kuningas esitaja, linnarõukime määratud. Lõuna
 linnarõukid jagunevad kaupmeesteks ja raiitöölisteks; hattedal
 suurenenud bürgerite seisus, sel omad privileegiumid õigused.

Ja äle ja poolle saja aasta pärast (1389) oli
Draudinaria ja Stockholm varblastest ülenjutatus.
Koolgas näitus sassa expansiooni rõõmselt ja jõust!
Sellest ajast on lellinud Rootsis laulus, mis räägib
et see tasslast

.. koomus i bondes hus,
de lömnade varren mat eller ljus,
de fördärvade både hö och som,
rötade bort söta, släder och djurshorn,
som de läto till Stockholm med släder röra,
sedan till Fyroland med skeppen föra.
Pud och snart bröte dem goss en ropst,
att de tarva icke löpare utan präst!

.. kan rider i gård och går i stuga,
Vill den fattige bonden stuga:
"kustem, var är din unge löna?
"den skall du ej längre för mig löna.
Ligger hon gömd under bänk eller pall,
bär henne fram och äggen all!
Sitter hon än så höft o bräng,
jag slår henne neder med min spjutobang.
Har du ej mer än en enda gäs,
den ska vi ha i kväll till vras.
Kan löta upptända väl femton ljus,
dricker och skålar i rus och dus.
Det mände de edla bönder fröja,
att leydronger sole slir ler förböja.

Konras, kus peak Bergenii wul Oslo ja Tönoburgis senu
rupmehed asusid, oli seisurord sigel rassa - löir rasul,
is looduse poolst raue waa raubanduslinest letinai-
isest oled raenus, rasutas kausa eusele äre, seni sui
kran vi (1350-1380) kausa esöiguri pitsenraue kettel.

ta veelal sõjaväe vaha laevikavõime ära (Lübecki ja Sündi) ja kaasa kaupmeeste dekarikauplemise.

Ko Daavis, Rõpentaunis oli terve tänuks selle kaupmeeste võtete all, Sessamaalt Saliwad fofid, Lübecki maa ja schollon oli maares taanumaal; alles 1505. aastal läks Daavi kaupmeeste seisurite - kaasa kaupmeestele ei lubata mitte enam Daavis üle Salo võtete ja erisõigused saavad Hollandi ja Inglise kaupmeest.

K.-b. sessa mõju lenget Skandinaavia kaasa koale, Baltikumis jagas ta seda oma mõju Ordu ja viiruga. Põlva sessa inimeste, kaupade, toodete ja jätete, vabrikute, puuasaadete, osalt seltskondade kora, õiguste, 1505. peale - usalvete põlvkonnadele export Skandinaaviasse oli kaasa alaline osa P.-b. arenevuse käigus. Selle juure tuleb veel sõjaline (mida kaasa kaasa meele ja Messenburgi hertsogitele jätkis) ja diplomaatiline poliitiline mõju majandusele suurel määral, mis alaline ja värs suur - mis kärsi arstionis, kui ta tapjäärgetest.

iv. Kaasa liidu poliitiline imperialismus.

Kaasa imperialismus wertes tema naturale, struktuure, konkreetsetele ajaoludele, mis viliusid diinjites, - see imperialismus oli tuupiline merandiline imperialismus, oma moodsidega walt Italia raudteede - republiigid meele Suletatlo. (kuid wimased olid wigid - liinud, kuna kaasa vaba federatsioon oli) Sessa K.-b. raudteede kodadlus peitis

kuusast lühipeale feodalide taha, need sajas territoi-
tates: Ordu^{take} Baltimaal ja Preisis, Mecklenburglaste taha
Rootsis.

Kausa lühike poliitiline imperialismus kulmineerus
püüetega P.-E. suurvõrki luua; 12. P.-E. suurvõrki
loomine aga ripput Läänemere valitsemisest ära, milles
oluline eeldingimene - geograafiline - strateegiline - Eesti,
Lõvi, Ingerimaa vallutamisest oleneb, - sest need maad
osad on võtmes Baltimere üle valitsemisest!

Kolme riiklist võimu hoidsid sassa-kaubandus-kepi-
kali ekspansiooni piirides - Danimaa - diplomaatiline
keel, mille taja taani võrki laevastik "fleet in being"
osa mõnijas, Rootsimaa - oma ekspansiooni püüetega
Tadasse ja Hiinimaa - Alexander Nevski kaudu "Nigolai
Moskovskij" võiduga 1240. - Tartu.

1283 a. noites hoolgavalt, kui võimaks kausa saamas
oli - Norra kuningas, Erik (1280-1299) lubistas Bergenis
sassa kaupmeeste esõigused ja pidas taani ja sarslente
laevad riinni. Siis vihtesid Läänemere kaubaliinud
ja sulgusid taani nõusolekul Öresund, mille kätte
Norras nälg levis ja terve Norra kaubandus kaanetata
sai. A. 1285 pidi Erik, kausa survel, sassa kaupmeeste
esõigusi Bergenis jälle tunnustama - Lübeck, Wismar, Rostock,
Stralsund ja Greifswalde alles Riga ja Visbyga aga nõudsid

koige taljude tasumist ja rehviseeritud wana lajari-
andmist, mida ei ole sama aasta sügisel ra kaidme
pidi. Sellest ajast peale waidab kause enesle Põlja
kaubanduse kontrolli.

Kui a. 1288 Wisly wõised kokkupõrked tollide pärast
aadeli ja linna kodanike wahel kestisid - palub
aadel wale abi Kura ja Livi aadelilt, Wisly kaupmehed
ega pöörasid abipalwega Kause poole, millest
kehtusert kause wõitjana wälja läet.

Kause, kui sõjaline faktor Wenemas wasta on ennat ka
massima pannud. Kui Jaroslaw Kaxere all 1268 kuu sai,
pagan landmeister Otto suure sõjawäe, (18.000 meest) see Teuburg;
Lääwilaad ja Piirwad piirwad. Seda sõjariiku lolesid Lõhke-
ja Riig. Tazari loodud wane wägede poolt, floxerit kause
Kogorodid; kharadi tazajõul löusid Kogorotis wõitumärrud
ja Jaroslaw pidi põgenema. Pochest saades Smolenski wõrdilt,

poorab tazari, et sõjaga oma õigusi massima panna. Nitro-
kolidi kyzolli wahesõbitusel nye sulwad kokkuleppete, mille
järel Jaroslaw oma õigused tazari saab, peab nye sars-
tantile küla Wolchowi jõe wares kinnima, millest siis kudes
Kogoroti kause faktoria kawas. See kokkuleppe sai sõlmis-
tud 1269 Lõhke saadum Wullenpundi lati.

Sellele siis lõelie raskusson!

Skandinavia oli kause wasta deflaxives; P.-i. oli sunnitud
ennat kaitoma K.-i. wasta wõimuse lati. Skandinavia
õhenduse idle oli waritumine flox kause wasta, laru
õlewõimuse wasta, nagu Poola- Lõudu õhendus - kontinentalne

Horse Ordu warte oli. Esimene arbiitri Skandinaavia
 unioni plaani keskälge oli Torrel Knutson. Ta plaan oli
 draavi merisõjastest kuni Ladoga ja Eesti saarteni
 suure raudtee Skandinaavia ise oma rätte wälle.
 Sellele oli ta plaan Hansa wasta sõlitud.

Torrel Knutson algas sõda Karjalas, Ladoga järwe ääres,
 ta waldas Karjala ja asutas 1293 Horkui. 4. märtsil 1295.
 annab kuningas Magnus Östman Lubusale ja t. Hansa liina-
 dele luba Läänemere rannal ja Neval kaubelda ja Norgori-
 wõista - kuid tingimisega, mitte sõjariistu Norgori lei-
 wõtata "ise impore wapen, järn, eller stål, eller med wäd
 och däd bistä rikets fiender" (Fin. Medeltidsurv. I, lehes. 80)
 Awatasari aja sabaleris "neutraal" Hansa asja, sest
 kaubale sulamine ja Torrel Knutsoni idee realiseerimine
 oli ju Hansa wasta sõlitud; awalasari müüs ta wäl-
 lastele sõjariistu ja muretses informatsiooni Rootsi situ-
 atsiooni üle, kui Torrel Knutson 1300a. Rootsi tagasi läks,
 nii et wendlased parajal silmapilgul jätke Neval suu
 wälle said: (19. märil 1301a.) kindluses oli toit otses ell
 wälles ja wendlased tungisid wotamaata kallale.

Magnus rahutuiste periood Rootsis; nõrkus wälispoliitikas (Hansa
 sõrmed?) Torrel Knutsoni hussamine 1306a.; Magnus
 Erikson (Smel) kuningas 1319a. Seltsamul aastal saab ta
 oma kaudu Nona krooni, nii et 1319a. on Nona, Rootsi,
 Soome wõendatud. See oli hoop Hansale. Kõir alg
 wõtab Soome piiril, Ladoga ja Neval rumber - sõda
 wendlastega, kuid enam "Ara-tõla", sest Rootsi sisenised

segadused ei lubanud enam suuremad lootsid.

Nüüd, kui suurem osa Skandinaaviast onhendatud, solitas
Hansa 12 aug. 1323 a. Nõteborgis rahu. Wenlastele jäät
Ingerimaa, Rootlastele Wirturg. (Wene, Rootsi, Ladina
keelsed kendid selle rahulepingust So. Trakt. I, n:o, 205,
ja Finl. Aedelligisuss. I, lehek. 121.)

Hansa solitas selle rahu, et Hansa kaubateel Wenemaale läht.
täaks. See oli diplomaatiline manöver Torxel Knutsoni
suurt plaani samuti maha matka, nagu teda ennast, —
keda andurigi, laimuu ja vale abel hävitasid, sest vastolus
on selged: feisit, cui prodeat!

Viisamusi oli Bismarck, kui „ehelid
Sharler“ 1878. rahu ajus, — kui ta Vene-
Türgi sõja võidud venelastele saboteeris.

Selle Nõteborgi (Päriinõssaari) 1323 a. rahust järgnes
praeguse Soome riigi ja rahva piiride lõpulis wälja-
kujuinemine kuni Lenini ajani. Läänemere 2706'i sugude
konglomerat, Kuramaalt kuni Valge mereeni oli kolme
raha rahva vahel kolme osasse jaotatud ja see jaotus
sai lõpulikult 1323 aastast:

1) Rygg! Soome ja Botnia lake vahel jäi Rootsi alla ja
arenes Soome rahvas - sünnipaev 12 aug. 1323 a., sünnitelt:
Päriinõssaari - Nõteborg; ämmaemaust: Sassa Hansa.
2) Rygg ida pool Soome lake - Soome lake ja Valge mere
vahel - jäi lõpulikult Vene alla ja degradeeridi Kopeläts.

Gustav Adolfi vahemäng lõppes 1709a. Põllawa all ja ei
 läinud ka ualgi üle Ladoga. Ladoga ja Valge mere
 vahelise röö oli kuni 1918a.-ni absoluutselt Neer
 all (1918a. = Karjala noorus. vabariik - autonoomia)

- 3) Röö lõuna pool latti - Soome ja Rõia lake vahel - eestlaste
 sai paartestriimend aastat koljem - 1346 - kõiend -
 Sassa alla; eestlased, lätlased, kurlased karitati.
 Sarslaste poolt sõltimudalt:

1916a., kui Kuramaa Sassa rões oli ja
 avalis olla vöis, kirjutati Sassaamaal: als
 der Deutsche Orden im 13. J. im heutigen
 Balticum seinen Staat errichtete u. die ein-
 gesessenen Bevölkerung ausrottete - Kuren,
 Livon u. Semgallen, - besiedelte er das
 heutige Kurland u. einen Teil Lielvaals, um
 sich eine feste Bauernbevölkerung zu schaffen,
 mit den Letten. Diese waren damals im
 südöstlichen Teil des heutigen Lielvaals u.
 im angrenzenden Gebiet des heutigen Gouverne-
 ments Witebsk u. wurden im Norden von
 den kriegischen Orden, im Osten von den
 Russen u. im Süden von den Litauern
 stark bedrängt. Sie waren eine friedfertige
 Ackerbevölkerung, (ei mässam!) die sich
 leicht in Birkelhöfen (divide et impera)
 im ganzen Lande auf den Ländereien des
 Ordens u. den Gütern, mit denen der Orden
 seine Hinterrücken beledet hatte, ansiedeln
 liess. „die landwirtschaftlichen Verhältnisse Kurlands“
 Bruno Marguart. I.T.

Mõit ütelda, et kui suure Taali - Torst Kautsoni -
 plaanid täiesti läbi olnud läinud, siis Rootsi - Soome
 riik juba keskajal (14. s. algul) idas Ladoga järveni,
 lõunas Ingeri - Wene piirideini läinud olnud, - Läänemere
 Narowani, Volhovi suuni. (Ingeri ei ole ja muud, kui
 Neva jõe raudtee "glacis" = Festungsportland). Keid
 samasul sooral olnud paratamata Tallinnamaa 1343-46.
 vahel selle riigile külge läinud, sest "suatroud Soome"
 1345/28 oli osalt Soome olude tõttu - Soome rahvalised pro-
 lapsid j. n. n., kalupölgade sotsiaalne seisukord, etc - osalt aga,
 (siis praegjalisult) selle Soome sõja segaduste tõttu läinud
 saanud. Põhemaal, aastal XIV (1561) riik olnud juba 1345.
 taliseeritud saanud = 220 a. varem! Mis see mure
 tähendand olnud! Mõel olnud riigil Tallinnamaal krii-
 seeritud olnud: soome enne Händleri I! Lõunamaal olnud
riigile koljem Ordu lagunemise ajal - 1560 - Naantika
 külge talnud, ja arvatavasti olnud Ido - Karjala, Ladoga
 ja Omega järvede ja Valge mere vahel, se külge saanud -
 raudteel Nõlemise järveni... Gustav Adolfi ajal räägiti
 veel Krias natusse Kura ja Lõvi raudteel.. Olnud riigil
 läinud suur raudteel kinnitud, mille raudteel Neva suus
 olnud - Stockholmist varda, sest Kälari järve suu
 läinud Soome lake varda. Suur osa Wene invasionis
 olnud ära jäänud, Poola - Wene - Rootsi sõjad merel
 ka, sest riik olnud liig lühen olnud. Siis olnud Kõrbi
 veel Orensterna karris - riik kinnitud - Läänemere Kõrbi,
 Ido - riigil beensus - oma 6-10 mil. elanikuiga. Ajalooliselt
 järeldeed on raudteel etteujutatate...

Kuid Toomel Knutson sai ainult 35-40% oma
 plaanidest loostata, kuid juba sellega liitli oli Gustav
 Adolphi ja Axel Oxensterna viik võimalik. Toomel
 Knutson arutas Viituri meeldi võidetud (lääne Karjala)
 maa peal ja pani sellega praeguse Soome arzi ja rahvale
 alust. (Parast lääne Karjala summa) Ja tema plaanid
 ja plaanid löid traditsiooni, mis Gustav Adolphi ei eksi
 eelis - et tül juba siis ainelised alused Ingeri
 külge panemises kadunud olid - Neera jõgi e. mungimud-
 em de Dama liitli - enam suure kaubate osa, nagu
 Karjalal. Ingeri oli ainult karvili Soome (Toomel Knutsoni
 poolt Hiburini viidud) ja Eesti (Tallinna) mündumise-
 kollektives arroundemises. Kuid ka viis XIV Tallina-
 ma on kaudselt suure Jarli aja 30a. viilustet oma
 tenduse loore saanud.

Peale 12 aug. 1323a. algas differentiation Soome,
Karjala vahel ja lähel lõpulisuss nende ja vettlate
vahel. (Lääne Soome on kesist koloniseeritud Soome
 enese hallisate järel)

Peale Toomel Knutsoni ja tema plaanide laugemise
 algas Hausa suur töös, mis 14. s. lõpus kõige
 rõgemale lõpule jõuab. Toomel Knutsoni idee oli
 dominium maris baltici: suur kaubatee Läänemere
 kadozani: Põhja Vardanelid (Suur ja väike Belt), Daani

ja Roodsi rand; Soome lall - Naavi (Desli) ja Roodsi
 rand; Kaene Kaijala (põhja pool Neerat) ja Tageri (lõuna
 pool Neerat; Naavi - Roodsi allianss: raudtee alguse
 lõpu absoluutne valitus ja kontroll = kontroll Wene
 Noorjoti) välisranda üle (sõjavarust, etc., lollimass!

Naavi võllis oma mereväesüsteemide läbisõitvate leevete
 läest lollid! - Soome lugu oles Neeras rordunud)
 Kõik see oles sarnane sõjaväelise ja rahaline ülevõtmise
 Noorjoti ja Wene laamama üle annud, et Suure (Tda)
 Kaijala "üle võtmise" viisid kaudu kestnud ei oles - senini.
 Tageri laiendamise lõuna poole - vahel Noorjoti eneseni.

Kagu riva geniaalne idee on ka see: suur, lihtne, fan-
 tastiline ja realistiline saamas oses - sai aeg ainult
 triiburoni teostatud. Olud oli Torsel Kumboni plaani
 vastu, spetsiell kausa võim, nii et ta sellest üle ei
 saanud. Kõik aeg katidoni ja leotas Wtthari.

Põhja poolse rygö'i jagunemise Occident (Lutevi) soom-
 lastes ja Tda (sõjaväelises) Kappelid'is on igatähel
positiivsel ja otsesoheselt Hansa soovõtmisega
 läbi viidud. Kaudselt on ka suure Kaija massi
 luktamine 1343/46 selle läbi otsustatud.

Päriksaane raku 1323 a. otsustas rygö'i saatuses
 ja oli kausa poolt selleg. ette võetud, et mitte
 Roodsi löög kagewars laste minna; Noorjoti ja
 Roodsi laamama jäi edasi, - sest oles Roodsi Neera
 rätte saanud, oles tal kordelid ülevõtmise olnud.

Naanimaa oli keskaja Skandinaavia elpõst
 Põljes-~~iga~~ Põljo-Europa riigi hegemoni ja nomanent
 tendentsi lärs aja P. E. tsentraliseeritud peale väija;
 organisatsiooniline moment: dominium maris baltici!)
 Naani oli P.-E. kõige enam arenenud osa, s. p.
 ka Naani hegemoni tegelikult võimalik. Kõrgele poolt
 soodne geograafiline seisukoht näitas temale tema
 P. E. suurriigi maardimise süüri rätte (Tutlaud, saared,
 lään, = põljo Dardanellid + keskmaa = viki Baltikumii
 valitsenijaks).

Põljo Sessamaa kaubarepõtel seisis Naani suur-
 riigi vastu ainuvõisi, oma enese jõu peale loetates, keisri-
 mahajõetud, kes ei mõrganud, et Põljest keskaja tsivi-
 liseeritud riigi osa kassas.
 Peale selle, kui eestlased allakõidetud (1208-1224) Ordu
 poolt ja Sassa ekspansiooni "heroiilise perioodi" mõttes, (s. t. enne
 Hanset) jäi Kallimaa lõkeldatud piirima - Sassa ekspansio-
 ni Naani suurriigi walele. Kause aja oli heroiilise perioodi
 ja selle organiseerumate, õigemini - kesktõimute arengu
 parandaja; "heroiilise perioodi" oli ekspansiooni aluspõljo
 rajanud, kuid lõnnimaa waldamine jäi poolte teie peale
 seisma: Tallinamaa liin Tartu ja Tallinna wabel
 oli piiriks Naani ja Ordurõimude wabel. Naani suur-
 riigi konkurents õhwardas Sassa ekspansiooni seisumapaanu,
 sest wõistlus lärs Kallimere waltsewuse peale wälja ja
 es rpro Ordu, Lõnni, Tendi linnade, Tist, Lübecki ja
 (lõnnilise järeltõimata) ka Põljoamere linnade - Hamburgi, Bremen,
 Bergenii waltsewuse eest.

Maasa oli ennat juba rällalt kindlustanud, - 53.
peale Tooni Kumbi ja tema plaanide luttumise, -
algas Maasa suur sõda, - ta alustas keitlust Daaniga.
Kuning algas poliitilise indroogiga: Daani - kesli feodal-
aadel lõi mäsu Daani wasta ja kuulutas kesli ma-
tära rippumatus. Daani walitus oli Dagost Kapsaleni
ja Narvani liksideeritud. Cui bono? Fecit, cui profuit.
Maasa.

Daani rewancheris sama meeloriga, kui Maasa: rullus
"Täripäewato" 13/30. oli paar auitet peale tolle, kui
Daani kuninga vasallid mässuga kassama said.
Harju mäss oli wastus mässajate vasallidele: selle jaoks:
Tüestamuse waart on fast, et Harju mäss nii kiiregaalt
organiseeritud - ühel ajal selle toore maa! Oli alalhoitud
aloni wlemlars? Sest alam-klass - talupojad - ei oles Helg-
kui hästi ja konspiratsioonilt mässu organiseerida saanud.
Kuid enam konspiratsioon apparat oli vist Daani walitus-
munga ordudes olid igasugused K.A. poliitilised wolut
organiseeritud - proletariatest ruii arhivatsioonilisteni:
Kungad olid K.A. paremad propagentid, agitatid,
agentid.. Selle järele heli laastane "oma pääd" oles,
kui kui saatsioon Kordis abisõnima häts. Diplomatiliselt
oles kõige osavam olud Kopenhagenis tüge sõida,
"säädule" walituse juures, sellele ja sa Ordu wacalareks
oli; ühtegi diplomatilist sidet lüüdi suuwoimuga, kes
Ordu surmawacalare löuna - idas! Tazajky loojilise:
Ordu astus Kopenhageniga ühenduse ja oles teatud suurus-
est Daani räst Tallinamaa ära.

De facto ja de jure valitses Orduuta 1346 a. saadeti Norra ja Viisla vahelised Laanemere rida raud ja selle rauna merestrategie püüdi Navaast - Daanijani ja sellele sõige Põlja ordis terrarum'id majasutus-(kausa) poliitilise suve ajal. Saaki suuresti oli laast tagant võitud, mingi uus sisse ekspansiooni tõuge läis juba aluse kausa üle, kes nüüd suuresti ülesastus ja võidlast kesse otsustase merestrategie püüdi eest valgas - "põlja dardanellide" meretsuse eest, mis Põlja-Laane meresid sidus!

Seda esimest avaliku sõda pidas kaasa Daanimaa vastu a. 1362, kui kaasa laevastis Kopenhaageni alla ("põlja dardanellide" konstantinopol) Lubeeri Bürgermeistri Hans Wittenbergi juhatusel kuli! A. 1361 oli Daanimaa kuningas, Waldemar III Atterdag Visby linna valdanud ja rüüstanud; enne seda, 1332a. valdas Waldemar Skäne ja viivitas Skänes kaasa esõigusi tunnustamast. Visby ja Skäne ühendamised näitasid, et Daanimaa kaasa huvisid Edward, s.p. viivitasid poumeri ja vendi linnad Hamburgi ja Bremeniga, Rootsi, Norra ja Orduja. Wittenbergi, Lubeeri Bürgermeistri juhatusel tungiti Helsingborgi, Skäne meretsuse peale, - kuid kallebergimuse chaõmistes, sest Rootsi ja Norra ei toetanud lubatud abiga. Et Daani ja Norra kuningad (võimane Bergenis) rida loolimatamalt kaasa löidu huvisid talleid, viivitasid n. n. "Kölni konföderatsiooni"

saudu 1367 a. wendi, preussi, niederläädi linnad ühes
 Rootsi kuninga Albrechdiga ja Keisleri aadliga, et siida
 Waldemari Atterdagi vastu alustata. Kuuritatud olid
 nii kaädi Põlja kui Läänemere kassini linnad mere-
 ritsuste pärast, mis rumbagi merd ühendavad, resp.
 Daani "Dardanellide" sulguuse lõttu - lahtes.
 Lõttesi bürgermeisteri, Bruno Werendropiga esetas,
 valdas Hansa Ballimere laewartis Kopenhageni 1368 a.
 siis Skåne ja Daani saared. Niederläändid rõõslasid Burgundis
 ja Tallantil lõttis aadel Daani kuninga vastu maäsi.
 Kuni a. 1369 Kelsingborg langes, lõpetas Daani Kriiginõuaja
 sõja ja kirjutas lõttu 1370 a. Skalsundis raku alla.
 Skalsundi raku järel rõõsid Hansa lõttu lõttu jälle
 Daanis kaubeldes raku esõiguste ritsendamata, lõttid
 said ritsustatud ennesõjapäsetega, Skåne esõigused
 meestid rindlustatud ja 15 a. peale Kelsingborgi, Skåne,
 Falsterbo, Kalmar lõttid rasslastele nende kirjumiste
 laiduse rindlustuse rõõntud - s. t. 2/3 Skåne risselulettud
 sai 15 a. peale Hansale panditud. Ke ei lõttinud Daani
 peale Waldemari surma temale järeltulijat raku Hansa
 nõusolemata walide; sellega sai Hansa kontrolleriida, et
 Daani kroonle rannigas ei astus, kes Hansa esõigusi
 rinnitata ei tahtnud. Ke Norra rannigas, Kåran VII
 pidi Kallundborgi raku järel 1376 a. Hansa lõttu
 esõigusi ja wabadusi kinnistama.

Daani suurväim oli kui iseseisus väim komplett
 lüüderitud, sest merisõjate sekupelron lõhendas riigi
 föeliline paraliseeritud, kuna need tema raison d'être olid, tein-
 keskmine põljas ja majandus-politiline sidamesoon; Daani
 jäi teatav autonoomia, roy de jure - camouflage.

Skandinaavia olid segapised - peale selle kui diger-döder
 maad laastanud ja liinare kasvamaise kuiv. 180. s. tein-
 panid, - oli kuningas Magnus ebaõnnestunud sõjariigi
 teinud 1348/50/51 Wenemaal, Karjalasse ja Eesti maale (Tamburi-Tahti
 ümbused) selles luga jõe aratües nõivad sassa sõime
 jäljed peituma: praavst annab Wenemaal võdisõja
 heaks laenu ja nõuab laenu tagasi, paneb waast alla,
 kui ei saa. Sassa intriigid tulevad avalikult pärs-
 valgele, kui Koolis aristokraatia võlt teinud: Albrecht von
 Mecklenburg, kelle sa Mecklenburgi valitsija, kutsutakse
 aristokraatlike partei poolt Koolis: 1363. a. avab Stockholm
 uued talle sassa kodanlas ja 1367/8. a. valitakse ta Koolis
 kuningas. Albrecht oli suureks kasuks, et teda üles
 isaga ka Kaasa loit toetas. See aegou sassa ekspansio-
 õhimudraps P.-Europas. Koolis, vald ka Soomes, tuleb
 ajajärr, kus teinud teinud Linnimaal võimima kattelid;
 Kaasa seisusid teinud energilise drotsid. Do Jonsson
 all tagurpidi, kes Kaaspele sõja kuulutat; Koolis nõu-
 anduimel - sõja eest hoiduda - annab Daanij järele.
 Margarete ajal teinud teinud Skandinaavia ühron (1397. a.)
 Mecklenburgi ketsoy Albrecht saab Fälröpingi juures 1389. a.
 lüüa; oled Albrecht võitnud, oled Koolisid teinud teinud
 teltas (sest lapulorult otsustavad oled sõjariistat)
 Et Kaasa Albrecht toetas, siis sai ka Kaasa loipro
 Fälröpingi lahingus 1389. a. lüüa!
 Nüüd saad Mecklenburgi ketsoy meuroostid laenu-
 merol - Ajamaale, (Ditalientüid) kes teinud laenu
 paljaks visusid. Anarchia merul. Kaasa saab

ise rahju, sest "wennad" wõiwad ka kausa⁵⁷
laeva. Nii sobivad kausa Albreidi ja Margarete
vaberi rahu (1395a.): 7 kausa linna - Lübeck, Stralsund,
Greifswald, Danzig, Elbing, Thorn, Sallinn - saarad
Stolholm; paadid, senis kuni Mecklenburgi Albrecht
ettepanet Lingimised löidat, lõpetat, Stolholm
lõhet kausa kätte! 1398. aastat kausa Stolholm

Margaretele üle, sest Albrecht ei saanud 60,000 kope-
maise 29 sept. 1398 a. wõjamaariste. Nii läks kausa
avantiür krigureta Skandinawias lõpale.

Samaal ajal tõusid waldron - outidren-
toonua - tollas (Poola - kaudu) kausa ekspansiooni
wastu ja lõpetet Paumenburgi lahinguga 1410.
ja saadistatü tühisamusega.

A. 1427/28 algasid kausalinnaas kausi - Rootsi wasta
tõta. Pommerni õrit oli kausa üsõiguse; Nimes lütsu-
danud ja käänenure rannal kollaokartel kaubelda
lubanud. Kui Pommerni õrit Schleswigis, peale sõja kol-
skini grafiidaga, wõõrime saarutas, sai ta lõge wõimuse
naabertis Hamburgile ja Lübeckile. Kajaarustistest raskustest
suunitat, wõlat Pommerni õrit Lütis wäinures sõjed lollu-
matsu ja nüüd suulutarat lalle wlati linnaas sõta:
Kausa laewastil luli Duani ranta ja kausapääsarel kee-
latarse igasugune kauplemine P. M. wõididega ära. 1427a.
piras kausa laewastil Fleusborgi, 1428a. Lõugis kausa laewastil
Köpenhamni peale; ruuningas õrit katkus sul õruntis sõjala-
kuid rootslastes, kalve warustuse lõttu, pidid sellest
ettewõttest loobuma. Kuid kausa sai ta rahju - Pruusi
Wiscaya laewastil, mis Kispanskiast, Prantsus- ja Inglismaalt
kallide kaupudega tul oli, ja Läänemere laewastil, mis
Põljamae rannale kaupadid wõimase oli, said lastarand
kaupata. 1431/32 a. restarand kottupõrsed, Kuni 1432-
rahu tekkusse, mille järele kausa lõi oma euriid üsõiguse
Skandinawias tõiari sai.

Wõit üteldakse, et Sassa ekspansiooni kulminatsioon⁵⁸
Põhja-Euroopas peale Tallinnamaa Ordu rätte
saamist algab. (1364.) Hõisrühmused nastet sestab
wõitles terve Põhja-Euroopa sassaarture eest, sest
Sassa ekspansioonid oli rask sõda-geodal-mobilisat-
line ja rodantli-rommerdialne. Ta see sassa
arutus rutsus oma loomuse ja messinuse läbi
antitese -) Poola-Litua- ja -) Skandinaavia-utlineuste
nõel elusse.

Fälshöpingi ja Tannebergi wõidustega on selle sassa
ekspansioonile, seega sa kausale, Läänemere piiris-
rühaste poolt piirid seatud ja jõudude tasakaal
loodud, see ekspansioon on ^{nüüd} umbes 1350. piiridest loodud,
kust ta enam-wähem rāja ei pääse, ja kust teie
ennast sa rājalõrjuda wõimata oli; ainult
Vasco de Gama ja Kolumbus purustasid terve seis-
konna, ainult see reubatu reooludoon kassis sassa
wõimupositsioonid tema mājadessele basissel alt
tēra.

Te ette hül 15. s. algas stabiilne tasakaal kaasa
ja Põhjamaade wahel loodet oli ja suuremad
wõlised sündmused puudusid, oli kaasa ja
kess-Euroopa kulturi mõju Läänemere rannal
edasi tõlgas ja arduine. See plēnēdradon
pacifique jidi nüüd weel enam energiline,
Põhja-Euroopa imperdion sassa kulturi ja
mājadessele raudu weel enam rrooklisess

muutunud olema. Kui sügav see mõju kehtel sellel
inubalioni ajajärgul oli, paistab alles siis selus, kui
kansa majanduslised aluspõhjad, millede peale ta rajatud,
korrutaviseid.

Kansa liidu poliitiline mõju kestab P. M. kuni 15/16 a. s.
edasi. Kodusõdades 1508/9 a. on Kansa sõime näha, -
arabia Skandinaarias on Kansa huvides; on näha,
kuidas Lubeer rõi aeg Skandinaaria unioni vastu taotas,
et seda lahutada. 1509 a. loetab Lubeer Rootsi parteid ja
ma lubadustega veenitas ^{sõda} Rootsi separatistlike erarõnne
ja Daani kuninga vahel, ja viimars algab Lubeer te
sõda Daaniga, sest Daani oli unioni juht ^{nagu} ta Lubeer,
Kansa juht. Daanist tulid ühendavad, Rootsiist - separatist-
lised püüded, s. p. ratsus Kansa Daanist nõrgendatjiga loane
est lüüa, et Skandinaaria Unioni saboteerida.

Kui energiline Daani kuningas Christian II Rootsi separatistide
allasurus, põgenes Rootsi separatistide juht - Gustav Vasa -
Daani wangist Lubeeri. See võlles rõi. Väga võimalik, et põge-
nemine juht Lubeeri abel sündis, sest vägeväl Kansal olid
sõimed igal pool, (kui kaupmeeste seltskonnal!) sama noor
Kansa Rootsi lövi oli. Lubeerist ja Lubeeri abel sõidak
Gustav Vasa Rootsi 1579 a., et Daani = Skandinaaria ühenduse
vaste rebellioni lippu lösta. Rootsi separatismus võidak
Kansa abel Skandinaaria unioni lõpali kull, kenne eane
seda hull aeg Kansa sõime teda (unions) nõrgestas
ja lagundas.

Skandinaavia uniooni lõpp Rootsi separatismuse läbi. Hansa
 abil oli Hansa võimane streekohene suur osa P.-Euroopa
 ajaloos, Hansa Pyrkuse võit, sest Hansa langenud
 kaubateede revolutsiooni tõttu oli uusees.

Kuid uniooni lõpp nõrgestas P.-Europat. Kujutame ette, et
 1520/60 a.a. vahel Skandinaavia rühme ei olnud: Hansa
 langes, Ordu langes - ja selle rüval ründatud Põhja-Eu-
 ropa Daanist Soomeni. Võimalik, et terve Eesti, Lääne,
 Kuramaa võlge tulnud oles: Daani üks võltis 1560 Saari-
 ma ja Piltenski: Kuramaalt, Rootsi üks Tallinnast 1561.
 Aga kui nad roos oles olnud?

Esitaks see. Ta siis: Ka Gustav Adolphi rühm oli ida
 poolne P.-Euroopa pool, osa - Daani ja Soome olid me oma
 ette. Alalised sõjad aga Daani ja Rootsi vahel hege-
 monia pärast P. Euroopas nõrgestasid P.-Europat nii kätt:
 Lääne-Euroopa, (Wene) kui ka Poola-Liudu vastu. Ning
 Wiimane - Karl XII päivil aitas see ajalooline valik, mille
 Gustav Wasa soovisint laevaga kaasa tois, P. Euroopa
 suurriimu Rootsi juhatuse all purustate - Poola, Saxonia,
 Syylo ja Venemaa abil. Nii palju kui sellist kava-
 järelvõti tagajärge on - on praeguse Läänemere ja P.-Euroopa
balkaniseerimine Hansa 15/16 a.s. Skandinaavia uniooni
 vastase poliitika mõju. Selles täielis analoogia
 200'i saatuses. Hansa mõju oli kannuajal jaldus

nisel jagas, nõrgestaw. See on viimane ja lõttsem hausa
osa P.-Europa ajaloo.

Kesk-Europa viimuseksidoni murdmise ja Läänemere-riikide (Teutoni
Ordu) ja Haase raskendamisega on direkt seotud Põljo-
Europa suurriigi tekimine (ntes Läänemere-riikidega). Haase
Läänemere valitus (these) mõjus Skandinaavia samasuguste
püüete peale (entthese); Skandinaavia oli defensiivne ja pidi
ennast Haase vastu kaitsma. Võitlus seisis seni, kuni
Gustav Adolphi riigis syntese tekkis, - kui P.-E. Läänemere
osad + Sassa lõuna raud - Haase pesa - ühendatud said.
Wõim läheb P. E. kätte üle, algus - 1561 a. Eesti maa külge lii-
tumine; 1617/29 - Liivimaa ja Ingeri; 1648 a. - Sassa lõuna -
Läänemere raud Bremenist kuni Pommernini; - resultat - circum-
marine suurriik, kes Läänemere valitses, kui Haase ajaloolone
pärandaja ja kesk- ja põljo Europa kulturelementide syntese loob,
aga P.-E. huuvide waatamatult rõõjamine, Algas P.-E.
suuruse alg, kui maailma ajaloolone faktor, mis Haasest
organiliselt ettevalmistatud sai. Tä P.-E. Haase sassa
linnade kultuur sai selle viisi tsentridis, ta Lutteri usu-
edaspidise arenenise kultuuri väetajass.

62.
V. Keskeja suure raubatee ümberasetus ja klausi osto.

Itaalia riitse ja ekspansiooni ajajärzul uuriti Aafrika ja Asia randa, (Vivaldi'd, Polo'd) uuriti ka lääne poolseid merosaid - walwad meremehed tungisid kuni Atlandi ookeaniki. 15a.s. on kuulud portugallaste julgetest mererõitdest. Nende ettevõtte sihis oli Aafrika lõuna ots, mida legendi järel nähti sureliku silm nägema ei pidanud; ka kliima ja loodus lasistas kadedalt ligi pääsu. Peale selle meelitas unistas ristiusu kuningriigist Aafrikas ja abisatles püüdi Johannese legend.

15a.s. algul leidsid portugallased Madeira, Portosanto, Azori saared; peale nende õnnestunud ratsete muutusid expeditionid süstemaatilistes prints Enrico julatusel.

A. 1434. läks Gil Beannes'it korda Boiadorle pääseda, millele ta keskeja katoliku legendi kaaristas, avades julge meremehele tee. Peale järgnesid Nuno Pístar, kes 1441a. kapo Bianco ja Dinis Diaz, kes 1445a. kapo Verde ülesleidsid ja kuni Senegali jõeni ja troopilsooni tungisid. Kõik need ülesleidud avasid võljaristal troopilisel maalal laialise võimalase eksplaatseerimises ja raubitsenises.

Ptolomäuse ja vana geografia ettesujatus India ookeast, kui kinnisest merest (mare clausum) ja lõuna Aafrikast, kui elaviradeta maast - sai nüüd vabulikatust ja kindlaks tektud, et Aafrikast edasi India ookeani ja Indiassa sattuda võib.

13.
Aa. 1460/70 lehtesse uued röövelid Guinea lakes; Berlo-
lomeo Diar leidis Sant-Hena ja tema laevad suugisid
raugeli lõunasse. Kui suulajutust laialilagunes, et Jaapani
ja Hiina rand olemas, saatis Portugal kuningas
Vasco de Gama uue ekspeditsiooniga Afrikasse, see Thom-
basa'ni ja Melinda'ni suugis ja 18 mail 1498 a.
Calicut'i saabus.

See 18 m. 1498 a. oli sassa Hansa formaalne surmapäev.

Läbi röövelite araablastega näitas Vasco de Gama ennest
osava diplomaatina ääles, selledega nüüd portugallased
sõnaruurima hakkavad, sest seini oli araablastel ainu-
üksi monopol sealpool võrtsidega kaubelda. Nüüd
sai Bengali lake, India ookean ja kõik saltsaamad
punktid: Ormur, Soetra, Ceylon, Malacca portugallaste
alla heidetud.

Sellelõõle sennis Lissabon terve Euroopale kaubanduse
respektsioon; Tago jõgi läitus laevadega ja olma
kaarest. Afrika ja Asia kerkisid Portugal kaubs-
jastoriad, avanesid ennenagematad poliitilised ja
kaudlised horisondid.

Nii sai de facto jõud, mis kesrajal Põhjamaates
sagidusi dirteeris, surmahooli, kui Vasco de Gama
oma laevakina lõunasse tüuris ja kui ta seal India
ranna poolt oma pea kohal „lõuna risti“ seisma
nägi, oli see kava rist Hansale. Lõunenurk horisontile
sennis „Roodi nauru“, et Põltava juures ääles oma

phaetoriza purus longeda.

Peale Vasco de Gama jõignes veel ainult Hansa
langevuse ja lagunemise ajalugu. Indiat sõides, leidis
Kolumbus "Uue Ilma" üles.

Kaubate kurvas Atlantiana peale üle. Itaalia
lõlt wajus laaja imeilusena renaissansi paikeses.
Sassamaa lõlt wihendas veel roid üle Wittenbergi
üles, näis, nagu loors la wabaneuimint Itaalia
exploatatsioonist, lohentas aga ainult rotasija algest
mõlema ^{N. 9} kaubate ära kasutajate wahel - Itaalia - Sassa-
maa. Sõis tallis 300. tija suitsu Sassa laeva horisondist
Zenitiki. Ordu radus pois ja wures. Puhis I uldijä, Fran
Kirmus liquideeris Kozgoroti, löi Lõvima wärawad
sisse. Püüsinäa Sarrigi linnaga tuli Poola kätte, bestimaa-
Roussi alla, Lõvima parest rõidlesid mõlema Mosiwaga
Tishy muutus luuleriisars ruuinide ja ruuinide linnaks -
nähtus, et lagunemine mitte walisate katastrofide, vaid
walised katastrofid organilisest mädareuimist tingitud.
Meisõrtis kuninganna Elisabet pidas ennast Hansa wasta
kui Kardippe wäljal; wiskas selle kaupmeeste seltslõuna
Lõndrist wälja ja jäi sellejuurde.

Flandria lahutas ennast Hansast, kasutates kaubate ümber-
asetust Atlantikale ja sui Tuglon suurrooji kaubate-koostõu-
elkoisars. Wõitlusid Läänemere maale parest lõppesid Wenema
toasuga, endine wägen Poola jaotati ja Holland auris oma
suprematie kaubate Tuglismaale - aga Hansa ei tõusnud
enam kunagi üllu.

Nõisuri Hansa de jure.

Sarritatus giganteus.

- Wosk Hofman. Die Goldhaare der Juden im Mittelalter
1910.
- Paul Sauser. Geschichte des deutschen Wollwesens, 1922.
- W. Melow. Territorium n. Holz, 1923.
- Mugge. Die altschwedischen Gilden.
- Karl Weber. Wirtschaftsgeichte.
- André Mannier. L'origine et la fondation économique des villes,
1910.
- Helen Price. Short history of english commerce and history.
- Léonard, Pigeonneau. Histoire commerc. de la France, 1859.
- Kurajevski. Мемуары экспедиции С. П. Колчак, 1893.
- M. P. Nyjones.
- A. Kausen. Finlands Medeltidsurkunder, I, II, III, 1910.
- H. Schück. Fornlöden och medeltiden, 1914.
- E. Holdebrand. Sr. historia I, 1903.
- prof. G. Koskinen. Finnische Geschichte, 1874.
- F. Warhold. Geschichte d. deutschen Hanse.
- Dr. E. Damm. Die Wollhaare der d. Hanse, 1906.
- H. Denisse. Die Hansestädte, Dänemark u. Norwegen, 1850.
- Goetz, Deutsch-russische Handelsgeschichte des Mittelalters,
1922.
- Goetz. Deutsch-russische Handelsverträge des Mittelalters,
1916.
- Hauserece.
- Bungel, U.S.
- Brässon, Hsten u. Reise der Got. Wollhaare, - 1494 aosten

Lois Schulte. Tausend Jahre deutscher Geschichte
u. deutscher Kultur am Rhein, 1925.

Peale sollte nicht vortsemas loot, u. d. f.

Vogel, Meis ju. , waneemas, nagen Schafes

Auhinn
370374

TÜ RAAMATUKOGU

1 0300 01043130 4